27 ՅՈՒՆԻՍ 2001 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 118 (2322)

Ազգ

Azg
armenian daily

Ալիեւի երգը նույնն է՝ եթե բանակցությունները արդյունք չտան, բանակը պատրաստ է

ԲԱՔՈՒ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանը բոլոր հնարավորությունները կօգտագործի Ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ լուծման համար: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության հաղորդման, երկուշաբթի օրը Բաքվում այսպիսի հայտարարություն է արել Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը՝ ելույթ ունենալով երկրի զինուժերի օրվան նվիրված հանդիսավոր ժողովում, որը նշվում է այսօր: Մեկնաբանելով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների Մալբայում ավարտված հանդիպման արդյունքները, պետության ղեկավարը նշել է, որ շարունակվել է փոխզիջումների հիման վրա ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման ուղիների որոնումը: Չնայած հակամարտության կողմերը տակավին չեն կարողացել համաձայնության գալ փոխզիջումների շուրջ, ընդգծել է նա, համանախագահները լրացուցիչ ջանքեր են գործադրում դիրքորոշումների մերձեցման համար: Միեւնույն ժամանակ Հեյդար Ալիեւը հայտարարել է, որ «եթե խաղաղ բանակցությունները արդյունքներ չտան, ապա ադրբեջանական բանակն ընդունակ է ազատագրել բռնազավթված հողերը եւ վերականգնել երկրի տարածքային ամբողջականությունը»:

«ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27»

Վտանգավոր շահարկումներ

Հունիսի 21-ին, այսինքն՝ դատարանի դահլիճից «Հոկտեմբերի 27»-ի գործով ամբաստանյալներից 6-ի նկատմամբ համաներման կիրառման հաջորդ օրը, **«Ազգը»** գրեց. «Թեպետ դատարանի դահլիճում գտնվող տուժողների ներկայացուցիչները անհանգստություն չարտահայտեցին ամբաստանյալներից 6-ին ազատ արձակելու առիթով, սակայն չի նշանակում, որ այս հարցում անգամ հետագայում շահարկումներ չեն լինելու: Թեպետ ընդգծենք, որ համաներման որոշումն ընդունել է այն ԱԺ-ն, որտեղ կատարվել է հանցագործությունը, եւ որի մեծամասնությունը տուժող է ճանաչվել այս քրեական գործով»: Այլ խոսքով, նկատի ունենալով Նաիրի Հունանյանի եւ նրա հանցախմբի դատաքննության շուրջ տիրող անառողջ մթնոլորտը եւ քաղաքական շահարկումների նկատմամբ որոշ շրջանակների թուլությունը, **«Ազգը»** նախատեսել էր, որ վերոհիշյալ հանգամանքը շահարկվելու է: Ինչը կատարվեց հետագա օրերին եւ դեռեւս կատարվելու է հետագայում:

Սակայն ոչ ոքի մտքով չէր անցնի, համենայն դեպս մեր մտքով չէր անցել, որ այդ շահարկումը, բացի «գործ կպցնող» եւ «ձեռքեր տաքացնող» մի քանի լրատվամիջոցներից, կկատարվի ԱԺ որոշ պատգամավորների, ԱԺ իրավաբանական վարչության պետի եւ ՀԺԿ ղեկավարի կողմից: Անձինք, որոնց համար, թվում է, հասարակության աչքին առնվազն լուրջ երեւալը կարեւոր է:

Առաջինն աղմուկ բարձրացրին ԱԺ մի շարք պատգամավորներ, որոնք բողոքում էին, որ համաներման օրինագիծը ԱԺ-ում ներկայացնելիս-քննարկելիս իրենց չէին զգուշացրել, թե իրենց իսկ ընդունելիք օրենքը կարող էր տարածվել նաեւ «Հոկտեմբերի 27»-ի գործով ամբաստանյալներից ոմանց վրա: Սակայն շատ կարճ տեւեց նրանց բողոքը. այս անգամ նրանք գլխի ընկան, որ աղմուկը շարունակելու դեպքում ինքնաբերաբար խոստովանելու էին իրենց ապիկարությունը, անգրագիտությունը, «հարիֆությունը»: Բացի այդ, բողոքները շարունակելու դեպքում, նրանց քննադատությունն ի վերջո, ուզած-չուզած, ուղղվելու էր այն անձի եւ ծառայության դեմ, որն ի պաշտոնե պարտականություն ուներ նման հարցերում նրանց «գլխի գցելու»:

Եվ հենց այդ պահին հրապարակ իջավ այդ անձը՝ ճանաչված իրավագետ Վլադիմիր Նազարյանը, որ «մանտրաժի» մեջ գտնվող պատգամավորների դառնությունը փորձեց իրենից շեղել, մասնացույց անելով իր ավանդական «զոհերից» մեկին՝ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանին, որ ԱԺ-ում համաներման օրինագիծը ներկայացնողն էր: Անշուշտ, վերջինիս պարտականությունների մեջ չէր մտնում մանրամասն բացատրել, թե կոնկրետ ո՞ր անձանց վրա կարող էր տարածվել համաներումը, սակայն ողջախոհությունը, մանավանդ տիրող վատառողջ մթնոլորտը պիտի՝ հուշեին նրան իր հերթին այդ մասին հուշելու օրենսդիրներին, անշուշտ, եթե ինքը նախապես գլխի էր ընկել:

Տես ▸ էջ 2

Կադրային քաղաքականության հիվանդագին դրսեւորումները բարձրացվում են օրենքի քննարկման դաշտ

Պետաիրավական հանձնաժողովը խուսափեց պատասխանատվությունից

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Դեռ մեկ տարի առաջ խորհրդարանը հետ ուղարկեց կառավարության ներկայացրած «Քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքի նախագիծը՝ այնտեղ տեսնելով կադրային քաղաքականության իրականացման կենտրոնացում հանրապետության նախագահի ձեռքում: Նույն նախագծի վերաբերյալ իր բացասական վերաբերմունքն էր հայտնել նաեւ Հայաստանում գործող Վենետիկյան հանձնաժողովը, հորդորելով կառավարությանն ուշադրություն դարձնել որոշ հիմնադրույթների:

Եվ չնայած դրան, արտահերթ նստաշրջանի օրակարգում վերստին հայտնվել էր նախագիծը, որը չնայած կրած փոփոխություններին, էականորեն նույնն էր մնացել: Արդարադատության փոխնախարար Արեւիկ Պետրոսյանի խոսքերով, սակայն, մի շարք փոփոխություններ պատգամավորների պահանջով կատարվել են. «Նախ մենք փորձել ենք հանրային ծառայություն հասկացողությունը տալ եւ փորձել ենք ուրվագծել, թե որտեղ է գտնվում քաղաքացիական ծառայությունն այս շրջանակներում: Մենք դա դիտարկում ենք որպես պետական ծառայության տարատեսակ:

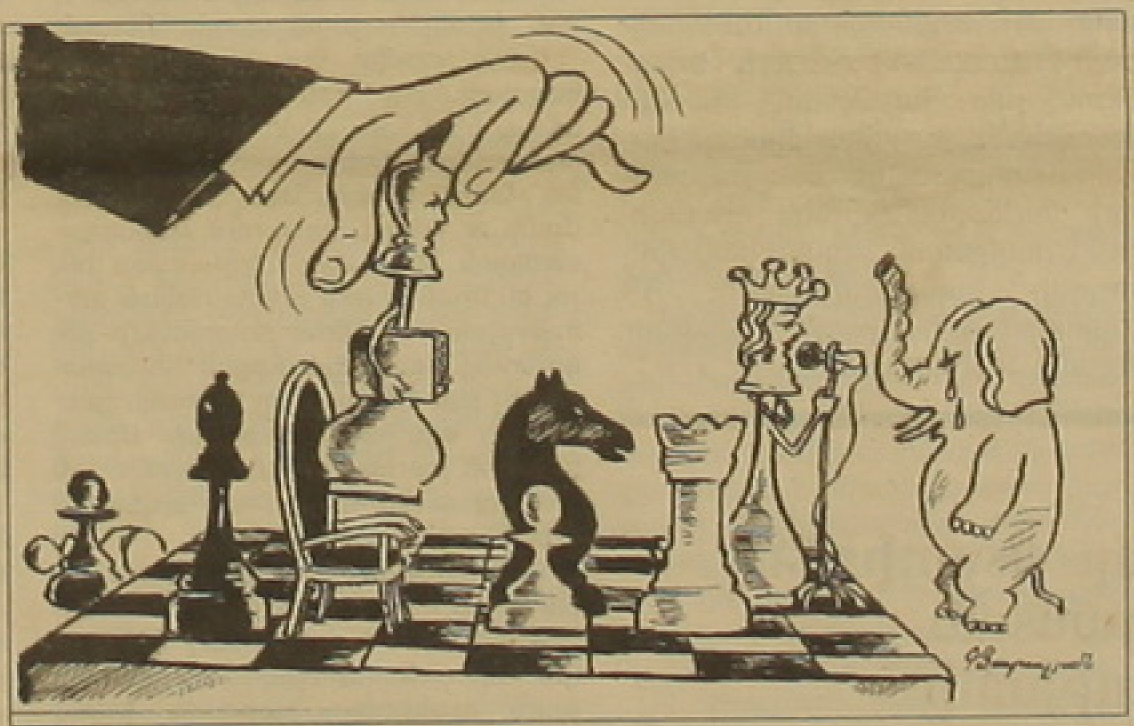

Եթե նախորդ նախագծով քաղծառայության խորհուրդը կազմավորում էր միայն հանրապետության նախագահը, նորով ձեւավորում է նախագահը՝ վարչապետի ներկայացմամբ: Վերացվել է խորհրդի կանոնադրությունը նախագահի կողմից հաստատելու դրույթը, նրա ֆինանսական միջոցների օգտագործման կարգը նախատեսվում է իրականացնել խորհրդի միջոցով»:

Տես ▸ էջ 2

ԱՆԿԱՐԱ

Թուրքական մամուլը կհեղեղվի «հայամետ» հոդվածներով

Ալիեւ. «Չկա Ղարաբաղի Հանրապետություն, դա օկուպացիոն ռեժիմ է»

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Բաքու-Անկարա

Պաշտոնական Անկարայի տեսակետներն արտահայտող եւ Թուրքիայի զինվորականությանը՝ սպայակույտին մոտ կանգնած «Թըրքիշ դեյլի նյուզ» օրաթերթի խմբագիր, սյունակագիր Իլնուր Չեւիքը խոսելով տարածաշրջանային հակամարտությունների մասին, փորձեց զուգահեռներ անցկացնել Հյուսիսային Կիպրոսի (1974 թ. զավթվել է թուրքերի կողմից, ոչ մի պետություն, բացառությամբ Թուրքիայի, չի ճանաչել- Թ. Հ.) եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ: Չգիտեմ որտեղից, Անկարայի «Հիլթոն» հյուրանոցում (որտեղ հայ, թուրք եւ ադրբեջանցի լրագրողները մասնակցում էին «Պատմական եւ ժամանակակից տարածաշրջանային հիմնախնդիրները ԶԼՄ-ներում» թեմայով սեմինարին) հայտնված Թուրքիայում Ադրբեջանի դեսպան Ալիեւը ձայն խնդրեց եւ ասաց այն, ինչ սովորաբար ասում է Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը. «Ճիշտ չէ զուգահեռներ անցկացնել Ղարաբաղի եւ Կիպրոսի միջեւ: Ղարաբաղը պատմական ադրբեջանական հող է, որտեղ բնակչության 85 տոկոսը կազմում էին ադրբեջանցիները: Հայերը գրավել են Ադրբեջանի տարածքի 20 տոկոսը, 1 մլն փախստականներ ապրում են վրաններում: Հայերը գրավել են Ղարաբաղն ու հարակից տարածքները, սկսել են Նախիջեւանի եւ Կարսի մասին խոսել»: Անմիջապես հետեւեց «Ազգի» թղթակցի կարճ ելույթը. «Չեմ ցանկանում պատմաբանի դեր ստանձնել եւ ասել, թե որքան հայեր եւ ադրբեջանցիներ են բնակվել ԼՂ-ում, բայց պետք է ասեմ հետեւյալը. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զինված ուժերն այս պահի դրությամբ զբաղեցնում են հինգ շրջաններ՝ Քելբաջար, Լաչին, Զանգելան, Ղուբաթլի, Ջեբրայիլ, ինչպես նաեւ Աղդամի շրջանի 25, Ֆիզուլու շրջանի 35 տոկոսը:

Տես ▸ էջ 8

Օսկանյանը կարեւորում է համանախագահների տեսակետների համընկնումը

ՏՈԿԻՈ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հարավային Կովկասի պետությունների ապրանքների ցուցահանդեսի առիթով Տոկիոյում գտնվող Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտգործնախարարները «Իտառ-Տասս»-ին տված հարցազրույցներում ողջունել են Սլովենիայում նախագահներ Բուշի ու Պուտինի ձեռք բերած համաձայնությունը՝ շարունակելու ջանքերի գործադրումը ղարաբաղյան կարգավորման ուղղությամբ:

ՀՀ ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանը շեշտել է, որ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող պետությունների՝ Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի եւ Ֆրանսիայի համագործակցությունը ու տեսակետների համընկնումը ծայրահեղ կարեւոր նշանակություն ունի հակամարտության կարգավորման համար:

Իսկ Ադրբեջանի արտգործնախարար Գուլիեւը նշել է, թե Բաքվում մեծ հետաքրքրությամբ են հետեւել Բուշ-Պուտին հանդիպմանը, իմացել են, որ դրանից բխող որեւէ արդյունք չի լինելու, որ երկու նախագահները քննարկելու են Հարավային եւ Հյուսիսային Կովկասների խնդիրները միայն ընդհանուր գծերով: «Սակայն մենք բարձր էինք գնահատում փաստը, որ 2 հսկա տերությունների ղեկավարներն են քննարկում Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման եւ շահագրգիռ են տարածաշրջանում խաղաղության ու կայունության հաստատմամբ», ասել է Գուլիեւը:

ՀԺԿ-ն պնդում է՝ ոչ միայն Ալվարդ Պետրոսյանը...

Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության լրատվական ծառայությունից հրապարակելու խնդրանքով ստացել ենք հետեւյալ հաղորդագրությունը.

Ձեր թերթում տեղ գտած հունիսի 25-ին ԱԺ մուտքի մոտ կատարված միջադեպի մասին հաղորդագրության կապակցությամբ տեղեկացնում ենք, որ նույն անձանց կողմից հարձակում է կատարվել ոչ միայն պատգամավոր Ալվարդ Պետրոսյանի, այլեւ ՀԺԿ պատգամավորներ Արամայիս Բարսեղյանի եւ Սերգեյ Իսրայելյանի վրա: Այդ միջադեպի կազմակերպումը ՀԺԿ-ի հետ կապելու փորձերը համարում ենք կանխամտածված սադրանք:

«Թուրքիայում ժողովրդավարություն չկա, պարզապես ժողովրդավարության խաղն են խաղում»

Ասում է արգելված «Առաքինություն» կուսակցության նախագահ Քութանը

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Ինչպես նախորդ համարում տեղեկացրել էինք, հունիսի 22-ի որոշմամբ Թուրքիայի Սահմանադրական դատարանը երկրում արգելեց իսլամական «Առաքինություն» կուսակցության գործունեությունը: Հիշեցման կարգով նշենք, որ քաղաքական այս կազմակերպությունը նույն ճակատագրին արժանացած «Բարօրություն» կուսակցության հենքի վրա 1997 թ. դեկտեմբերի 17-ին է կազմավորվել: Ուրեմն, նա գոյատեւեց շուրջ 3,5 տարի եւ 26 ամսվա դատավարությունից հետո պարտավորվեց հեռանալ քաղաքական ասպարեզից:

Արգելելու որոշումն անձամբ հրապարակեց դատարանի նախագահ Մուսթաֆա Բումինը: Հատկանշական է, որ 1997 թ. «Բարօրություն» կուսակցության արգելումն էլ Սահմանադրական դատարանի նախագահի կարգավիճակով հրապարակել էր Թուրքիայի Հանրապետության ներկայիս նախագահ Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերը: Ինչպես երեւում է, որոշման առումով դատարանի համար կարեւորը ոչ այնքան «Առաքինություն» կուսակցության գործունեությունն էր, որքան նրա արգելման պայմանավորումը Մեջլիսի ինչպես համընդհանուր, այնպես էլ միջանկյալ ընտրությունների բացառումով:

Տես ▸ էջ 5

ընթացիկ

ԱՆՊԱՏԱՍԽԱՆ ՆԱՄԱԿ

«Ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման»

Հոկտեմբերի 27-ի գործով ԱԺ հանձնաժողովը վիրավորված է դատավոր Ուզունյանից

Ինչպես երեւում է, հոկտեմբերի 27-ի դատավարությունը նախագահող Սամվել Ուզունյանի գործելակերպը վիրավորել է նույն գործով ԱԺ ժամանակավոր հանձնաժողովի անդամներին: Իրենց վերաբերմունքը հանձնաժողովի փոխնախագահ Գագիկ Կոստանդյանը հետեւյալ կերպ ներկայացրեց. «Մենք իրեն պաշտոնական գրություն էինք ուղարկել, հինգ էլ թող պաշտոնական պատասխաներ: Համենայն դեպս, մենք իրեն ոչ մամուլով, ոչ էլ հեռուստատեսությամբ չենք վիրավորել, նույնիսկ ընդհակառակը ասել ենք, որ մարդուն չպետք է խանգարենք, թողնենք, որ նորմալ աշխատի: Բայց երբ մարդը հունից դուրս է գալիս այնքանով, որ կարող է արհամարհական վերաբերմունք ցույց տալ մեր հանձնաժողովին, ուրեմն ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման: Համենայն դեպս, ես կարծում եմ, որ նա այն դատավորը չէր, որ պետք է այս գործը քններ»: Նրա հետ որոշակիորեն համաձայն էր նաեւ հանձնաժողովի անդամ, ՀԺԿ-ական Գրիգոր Հարությունյանը, որի կարծիքով՝ նույնպես դատավորը պաշտոնական ձեւով պետք է իրենց պատասխաներ:

Ինչեւէ, դա չի խանգարել երեկ հանձնաժողովին անցկացնել հերթական աշխատանքային խորհրդակցությունը: Մոտ 15-20 րոպե տեւած խորհրդակցության ընթացքում հանձնաժողովականները որոշել են դիմել ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության նախարարություններին՝ իրենց տրամադրելու հոկտեմբերի 27-ի ողջ գործի օրենքով թույլատրված հատվածները: Հանձնաժողովի անդամ Ֆիլարետ Բերիկյանն «Ազգի» հարցին, թե ո՞րն էր դրա անհրաժեշտությունը, պատասխանեց. «Դիմելու ենք նաեւ դատախազությանը: Այդտեղ մի որոշում վաղուց կար, բայց ուղարկված չէր: Հիմա 27-ի գործի պատճենները, հանցագործների անձնական գործերի պատճեններն ենք խնդրում, այսինքն՝ բոլոր այն փաստաթղթերը, որոնք հնարավոր է բերել հանձնաժողով եւ այստեղ նայել: Դա քաղաքական վճիռ էր: Քանի որ պատգամավորները տարբեր կուսակցություններից են, պատկերացրեք, որ յուրաքանչյուրն առանձին մեկուսարան գնա եւ պահանջի այդ փաստաթղթերը: Որպեսզի պրոբլեմներ չլինեն, բոլոր օրենքով թույլատրելի փաստաթղթերի տարբերակները ցանկալի է, որ գտնվեն մեր հանձնաժողովում»:

Համապատասխան գերատեսչությունները կընդառաջե՞ն հանձնաժողովին, կպարզվի միայն նրանց պատասխանից, որը դեռեւս չի ստացվել:

Գ. Ա.

Վտանգավոր շահարկումներ

Սկիզբը էջ 1

Այնուհետեւ, ծանաչված ու փորձված իրավագետը, նպատակադրած շեղումը համարելով իրագործված, սկսեց իրեն հարազատ լրատվամիջոցներով հյուսել իր ստորոտային 2-րդ շերտը՝ այս անգամ դատարանի, դատավորի դեմ, սաստկացնելով ճնշումը վերջինիս վրա: Առնվազն 10-15 օր ուշացումով Վլ. Նազարյանը սկսեց մեկնաբանել համաներման օրենքը եւ դրա կիրառման շրջանակները, եւ առաջիկա օրերին շարունակելու է նույնն անել:

Մինչ այս, մինչ այդ՝ ալի ընկավ ՀԺԿ ղեկավար Ստեփան Դեմիրճյանը, որը մինչեւ հոկտեմբերի 27-ի ողբերգությունն ալի չէր ընկել ոչ արտաքին քաղաքական դաշտում: Անցյալ շաբաթ օրը ռադիոկայաններից մեկին տված հարցազրույցում նա հնչեցրեց իր կրեդոն՝ «Հոկտեմբերի 27»-ի գործով ամբաստանյալներից ոմանց վրա համաներումը տարածելն «արդեն մարդասիրական ակցիա չէ: Սա արդեն ահաբեկչության հովանավորում է»: Ավելին՝ սա «այն բանի վկայությունն է, որ մենք ապրում ենք մի պետությունում, որտեղ իշխանությունները հովանավորում են ահաբեկչությունը»: Ոչ ավել, ոչ պակաս: Մարդն ուզում է ասել, որ այս համաներումը, որը տարածվելու է 1300-2000 հոգու վրա, նախաձեռնվել ու կազմակերպվել է նույնինքն Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից, որպեսզի ազատ արձակվեն հոկտեմբերի 27-ի ամբաստանյալներից 6-ը (ավելի ճիշտ՝ 3-ը, քանի որ Ստ. Դեմիրճյանի կարծիքով, պարտականությունների մեջ բերված 3 ոստիկաններին գուցե իրենք միջնորդեին ազատելու): Սրանից անդին ՀԺԿ առաջնորդին մնում է եւս մեկ, միայն մեկ քայլ կատարել՝ հայտարարել, որ Ռ. Քոչարյանն է մոգոնել 1700-ամյակը, որպեսզի համաներմամբ ազատի 3 ամբաստանյալներին եւ դրանով «իսմար» տա բուն ոճրագործներին:

Անհեթեթությո՞ւն: Ոչ, տխմարությո՞ւն, որի կշիռը ճիշտ նույնչափ հավասար է Ադրբեջանի ազգային անվտանգության նախարար Նամիկ Նաբիեւի հայտարարությանը, թե Ղարաբաղն ահաբեկչության կենտրոն է եւ հետեւաբար...

Ես չեմ վիճարկում. կարող է դատավորն իրավունք չուներ վերոհիշյալ ամբաստանյալների վրա տարածելու համաներումը: Դա զուտ մասնագիտական հարց է, որի նկատմամբ անհրաժեշտ է համապատասխան մարմնի պաշտոնական եզրակացությունը: Սակայն հոկտեմբերի 27-ի դատավարության արտադատարանական այս շահարկումը հետզհետե վտանգավոր է դառնում եւ սպառնում է Ն. Հունանյանի եւ նրա ոճրախմբի քստմնելի գործը շարունակել եւ լրումին հասցնել: Պահն է զգաստանալու: Մինչ մտաբերենք, թե նման դեպքում իրեն ինչպես կպահեր իմաստուն եւ արժանապատիվ ղեկավարը՝ Կարեն Դեմիրճյանը:

Հ. ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

ՀԱՅ-ՎՐԱՑԱԿԱՆ

Երեւանում՝ միջկառավարական հանձնաժողովի երկրորդ նիստը

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունիսի 28-29-ը Երեւանում կկայանա հայ-վրացական միջկառավարական հանձնաժողովի երկրորդ նիստը: Ինչպես «հայտնեցին Հայաստանի ԱԳՆ մամլո ծառայությունում, նիստում հիմնականում ծրագրվում է քննարկել էկոլոգիայի եւ տուրիզմի, տրանսպորտի եւ էներգետիկայի բնագավառում համագործակցության հարցեր, ինչպես նաեւ Հայաստանին Վրաստանի ունեցած պարտքը վերադարձնելու հարցը: Հիշեցնենք, որ Վրաստանը դեռեւս չի վճարել 4,4 մլն. դոլարի չափով պարտքը 1998-99 թթ. Հայաստանի մատակարարած էլեկտրաէներգիայի դիմաց:

Նիստի արդյունքներով ենթադրվում է ստորագրել արձանագրություն: Վրացական պատվիրակությունը գլխավորում է հանձնաժողովի համանախագահ, Վրաստանի պետնախարարի տեղակալ Կոբա Գվենետաձեն, իսկ վրացական պատվիրակության կազմի մեջ են Վրաստանի ԱԳՆ, տրանսպորտի, էներգետիկայի նախարարությունների ներկայացուցիչներ: Հայաստանի պատվիրակությունը, ուր ընդգրկված են համապատասխան գերատեսչությունների ներկայացուցիչներ, գլխավորում է հայկական կողմից հանձնաժողովի համանախագահ, ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարար Երվանդ Զախարյանը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

ԻՏԵՌԱ-ն եւ «Գազպրոմը» մտադիր են մասնակցել Իրան-Հայաստան գազատարի շինարարությանը

ԹԵՀՐԱՆ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ըստ ԻՌՆԱ գործակալության, ռուսական ԻՏԵՌԱ եւ «Գազպրոմ» ընկերությունները հունիսի 25-ին Մոսկվայում կայացած հանդիպմանն իրենց պատրաստակամությունն են հայտնել մասնակցել Իրանի Ազգային գազընկերության եւ Հայաստանի էներգետիկայի նախարարության հետ Իրան-Հայաստան գազատարի կառուցմանը: Ըստ «Իրանի ձայն» ռադիոկայանի, գազատարի կառուցմամբ Հայաստանն Իրանից տարեկան կստանա 1 մլրդ խոր. մ գազ:

Երեւան-Ուլյանովսկ-Պերմ նոր չվերթով Երեւան ժամանեցին առաջին 25 ուղեւորները

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Պերմի ավիաուղիներ»-ի ՏՈՒ-134 ինքնաթիռով այսօր Երեւան-Ուլյանովսկ-Պերմ նոր, կանոնավոր ավիաչվերթով Երեւան ժամանեցին 25 ուղեւորներ: Ինքնաթիռը նույն օրը կվերադառնա Պերմ մոտ 15 ուղեւորներով: Ավիաընկերության Հայաստանի ներկայացուցիչ Արարատ Մուրադյանը նշեց, որ առայժմ շաբաթական կլինի մեկ չվերթ: Նրա կարծիքով, առաջին մեկ ամսում կաշխատեն վնասով, որից հետո կունենան 70 տոկոս ուղեւորաբեռնվածություն: Երթուղուց հեշտությամբ կարող են օգտվել նաեւ Թաթարստանում եւ Ուդմուրտիայում ապրող մեր հայրենակիցները, մանավանդ որ ավիաընկերությունը ինքնաթիռի վայրէջքից անմիջապես հետո հատուկ ավտոբուսներ է տրամադրելու Կազան եւ Իժեւսկ քաղաքներ մեկնողներին: Վերջին 2 տարում սա առաջին նոր չվերթն է դեպի Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքներ:

Դաշնակիցներից հիասթափված

ԱԺ պատգամավոր Գրիգոր Ղազարյանը հայտարարությամբ տեղեկացրեց Հայաստանի ժողովրդական կուսակցությունից, ինչպես նաեւ «Միասնություն» դաշինքից դուրս գալու մասին: Ըստ նախկին ՀԺԿ-ականի, ինքը չի կարող այլեւս համակերպվել կուսակցության եւ «Միասնության» տարած քաղաքականության հետ եւ իր հեռանալը բացատրեց դրանով: Այսպիսով, ԱԺ քաղաքական մեծամասնությունը կորցրեց եւս մեկ պատգամավորի՝ ընդհանուր թվաքանակով ունենալով 46 պատգամավոր:

Գ. Ա.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կադրային քաղաքականության հիվանդագին դրսեւորումները բարձրացվում են ...

Սկիզբը էջ 1

Բացի այդ օրենքի մակարդակի է բարձրացվել քաղծառայողների ատեստավորման կարգը՝ օրենքով հնարավորինս մանրամասնելով, թե որ չափանիշներով պետք է առաջնորդվի խորհուրդը, որը փաստորեն իրականացնելու է ողջ կառավարման համակարգի կադրային քաղաքականությունը: Նրա լիազորությունների ոլորտում են գտնվում կառավարության, նախագահի, տեղական ինքնակառավարման համակարգի, մարզպետարանների ստեղծվող հանձնաժողովների եւ խորհուրդների աշխատակազմերը, իսկ ԱԺ աշխատակազմը դուրս է մղվել ցանկից միայն պատգամավորների պահանջով՝ ԱԺ կանոնակարգով սահմանելու պայմանով: Նախատեսվում է նաեւ նոր համակարգ՝ քաղաքացիական ծառայության պաշտոնի անձնագիրը, որը կտրվի օրենքով սահմանվող բարձրագույն, գլխավոր, առաջատար եւ կրտսեր կարգերի քաղծառայողներին՝ համապատասխան դասի իրավունքներով ու պարտավորություններով:

Այնուամենայնիվ առանցքային եւ ամենավիճահարույց հարցերը՝ թե ինչո՞ւ պետք է խորհրդի անդամներին նշանակի հանրապետության նախագահը, ի՞նչ կառույց է ընդհանրապես այդ խորհուրդը, նրա անդամները, ի՞նչ պաշտոններ են՝ քաղաքացիակա՞ն, թե՞ հայեցողական, եւ արդյոք գերլիազորություններ չե՞ն տրվում խորհրդին, մնում են անպատասխան:

Ըստ էության հանրապետության նախագահը նշանակում է խորհրդի անդամներին, բայց խորհուրդը նախագահին ոչ մի կերպ հաշվետու չի դառնում, քանի որ այդ մասին նախագծում ոչինչ չի ասվում: Խորհուրդն օժտված է այնպիսի իրավասությամբ, ինչպես, ասենք, նրա ընդունած որոշումները վիճարկման ենթակա չեն: Ո՞վ կարող է երաշխավորել, որ խորհուրդը միանշանակ ճշմարիտ որոշումներ է կայացնելու, այն էլ մեր իրականության պայմաններում:

Մյուս կողմից հստակ չէ խորհրդի կարգավիճակը: Եթե անկախ է, ապա անդամների նշանակման եւ ազատման իրավունքը ինչպե՞ս կարող է պատկանել նախագահին: Եթե գործադիր է (քանի որ ինքն է կատարում համապատասխան նշանակումները), ապա ինչու են նրան տրվում օրենսդրական գործառույթներ՝ կոնկրետ որոշումների ընդունումը: Կառավարության ներկայացուցիչ Տիգրան Պետրոսյանը որոշակի չբացատրեց այս անորոշությունը: Միայն նշեց, թե խորհուրդը կատարելու է այն ֆունկցիաները, որոնք նրան տրված են օրենքի շրջանակներում:

Նախագծում տեղ է գտել նաեւ անորոշ մի դրույթ, համաձայն որի քաղաքացիական ծառայողները պարտավոր են «քաղաքական զսպվածություն դրսեւորել», այսինքն՝ իրենց զբաղեցրած դիրքերը կուսակցական կամ իրենց քաղաքական նպատակներին չծառայեցնել: Սակայն պատկերացնենք մի իրավիճակ, երբ աշխատողին գործից հեռացնում են՝ պատճառաբանելով, թե նա համապատասխան զսպվածություն չի դրսեւորել: Այսինքն՝ դրույթը սողանցք է թողնում վարչական կամայականությունների համար՝ խաթարելով օրենքի թերեւս ամենակարեւոր պայմանը՝ ապահովել քաղաքացիական ծառայողի մասնագիտական անկախությունն ու կայունությունը:

Այս հակասություններն են հիմնականում պատճառները, եւ չնայած օրենքի նախագիծը շրջանառվում է 1999-ից մինչեւ հիմա, դրա շուրջ քաղաքական համաձայնություն ձեռք չի բերվում:

Հանրապետության նախագահը, իշխող քաղաքական ուժը՝ ՀՀԿ-ն դրականորեն են վերաբերվում նախագծին, ՀԺԿ-ն եւ նրան սատարող ուժերը կտրականապես դեմ են արտահայտվում: Մասնավորապես ՀԺԿ-ական Ստեփան Զաքարյանը չի կարողանում հասկանալ, թե ինչպես են նախարարներն ու վարչապետն իրականացնելու իրենց ծրագրերը, եթե դրանք անմիջապես կատարող աշխատակազմերի համար ոչ մի պատասխանատվություն չեն կրում: Ստացվում է, որ նրանք քաղաքականություն վարելու են ինչ-որ «անկախ» խորհրդի նշանակած կադրերով, որը ՀԺԿ-ականներն անընդունելի են համարում:

Խորհրդարանն ինքն էլ նման անորոշությունների մեջ է ընկել: Դրա ամենավառ դրսեւորումն այն է, որ հարցի քննարկման գլխադասային հանձնաժողով նշանակված ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովը որեւէ դրական կամ բացասական դիրքորոշում չհայտնեց՝ հարցի ողջ եւ վերջնական լուծումը թողնելով խորհրդարանին: Զեկուցող Մանվել Բադալյանի ներկայացմամբ՝ հարցը քննարկելու համար հանձնաժողովում ոչ մի անգամ քվորում չի ապահովվել, այնպես որ իրենք չեն կարող տեսակետ հայտնել: Սակայն, ինչպես նկատեց «Հայաստան» պատգամավորական խմբի ղեկավար Մյասնիկ Մալխասյանը, հանձնաժողովն իրենից ժարգապես հեռացրել է նախագծի պատասխանատվության ստանձնումը՝ ընտրելով քվորում չապահովելու ճանապարհը:

Ինչեւէ, կարծիքների հիմնական բախումն սպասվում է այսօր, երբ ե՛ւ պատգամավորները, ե՛ւ խորհրդարանական խումբ-խմբակցությունները հանդես կգան ելույթներով: Այս պահի դրությամբ պատգամավորների մեծ մասի դիրքորոշումը բացասական է, եւ եթե նույն իրավիճակը պահպանվի, ապա դժվար թե կառավարությանը հաջողվի 66 ձայնով նախագիծն անցկացնել: Թերեւս դա նկատի առնելով էլ գործադիրը տեղեկանք չէր ներկայացրել, որ նախագծի ընդունումը բյուջեում փոփոխություն է նախատեսում, որի դեպքում կպահանջվեր ողջ խորհրդարանի ձայների կեսը, այն դեպքում, երբ խորհրդի կազմումը բյուջեին 150 մլն դրամ կարժենա: Իսկ տեղեկանքի բացակայությամբ որոշման ընդունման համար բավարար կլինեն անգամ ներկա պատգամավորների ձայների կեսից ավելին:

Նոր շաբաթաթերթ Շիրակում՝ «Ցայգ»

ԳՅՈՒՄՐԻ, 26 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Գյումրու զանգվածային լրատվամիջոցների փոքրաթիվ ընտանիքը համալրվեց եւս մեկով. սկսեց լույս տեսնել «Ցայգ» շաբաթաթերթը, որը տարածաշրջանում հայտնի հեռուստաընկերության հետ պատկանում է նույնանուն ՍՊ ընկերությանը:

«Ցայգի» առաջին համարը խոսում է լուրջ պարբերականի ծնունդի մասին: 4 մամուլ ծավալով եւ 4000 օրինակ տպաքանակով թերթն արտահայտում է մարզի եւ հանրապետության բնակչությանը հուզող հիմնահարցեր, տալիս հրատապ եւ օբյեկտիվ ինֆորմացիա տեղի ունեցող ամենատարբեր երեւույթների մասին՝ քաղաքական անցուդարձից մինչեւ մարզական նորություններն ու հետաքրքրաշարժ ժամանցային նյութերը:

Շիրակի մարզում այժմ գործում են 3 հեռուստաընկերություն, 2 ռադիոկայան, լույս է տեսնում 5 թերթ, որոնցից հնագույնը՝ «Կումայրին», շուտով կնշի ծննդյան 80-ամյա հոբելյանը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

Ռուսական ալմասը բաժանվեց

Հումքը ստացած 43 ձեռնարկություններն էլ կարծում են, որ քիչ են ստացել

Ադամանդի միջազգային շուկայում վերջին ամիսներին նկատված պահանջարկի անկումն իր ազդեցությունը թողեց նաեւ Հայաստանի տնտեսության ներկայիս ամենակայուն եւ զարգացած այս ճյուղի՝ ադամանդագործության վրա: Երկու ամիս չէր աշխատում Երեւանի DCA-ն, ընդհատումներով էր աշխատում Նոր Հաճընի «Լորին», չխոսելով արդեն մի քանի տասնյակ միջին եւ փոքր ձեռնարկությունների մասին: Անխափան աշխատանքը շարունակեց միայն մեկ տարի առաջ հուրայելական LLD-ի գնած «Շողակնը»: Այդուհանդերձ, չնայած շուկայում ստեղծված իրավիճակին, Ռուսաստանի Դաշնությունից ձեռք բերված 300 հազար կարատ ալմասի հումքի մշակման նպատակով ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարություն էին դիմել 43 ընկերություններ: Դրա հիմնական պատճառն այն էր, որ տվյալ դեպքում հումքը ձեռք է բերվում անմիջապես մատակարարից, ինչը խիստ շահավետ է: Բացի այդ, որոշ կանխատեսումներով, արդեն աշնան սկզբին ճգնաժամային միտումները միջազգային շուկայում կսկսեն տեղի տալ: Իսկ թե ի՞նչ չափանիշներով բաշխվեց հումքը, ի՞նչ գործընթացներ կատարվեցին մինչ դրա ստացումը Ռուսաստանից եւ բաշխելու ընթացքում, ինչպես նաեւ այլ հարցերի պատասխանները ստանալու ակնկալիքով դիմեցինք արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության ոսկերչության եւ ակնագործության վարչության պետ Գագիկ Մկրտչյանին:

Դեռեւս 1998-ին Մոսկվայում Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ կնքվեց միջկառավարական պայմանագիր՝ Հայաստանին 1999-2001 թթ. ալմասի հումք մատակարարելու մասին: Սակայն Ռուսաստանի Պետդուման ուշացրեց համաձայնագրի վավերացումը մինչեւ 2000 թ. դեկտեմբերի 14-ը, եւ 1999-2000 թթ. Հայաստանը ոչինչ չստացավ: Դրանից հետո ստորագրվեց արձանագրություն երկու երկրների կառավարությունների միջեւ 2001 թ. մատակարարվելիք հումքի չափի վերաբերյալ: Այն, 1998 թ. 30 հազար կարատից, ինչը վարչության պետը ծիծաղելի թիվ համարեց, ավելացվեց մինչեւ 300 հազար կարատի: Հայաստանի ղեկավարության բերած փաստարկները, որ մենք ի վիճակի ենք այդքան ալմաս մշակել, համոզիչ էին: Պայմանագիրը ստորագրվեց, հումքը հասավ Հայաստան:

Հաջորդ խնդիրը բաժանելն էր: Հայաստանում 8-9 տասնյակ կազմակերպություններ կան ադամանդագործության ոլորտում: Ինչպե՞ս բաժանել հումքը, որպեսզի դրանից շահեն ե՛ւ ձեռնարկությունները, ե՛ւ երկրի տնտեսությունը, ե՛ւ բնակչությունը: Արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարությունն ընտրեց սկզբունք, ըստ որի բոլոր աշխատող ձեռնարկություններն այս կամ այն չափով պետք է ստանան իրենց բաժինը: Այդ պատճառով մրցույթ չհայտարարվեց, այլ առաջարկվեց հումք ստանալու ցանկություն ունեցող սուբյեկտներին դիմել նախարարություն: Վերջինս մշակեց այն չափանիշները, որոնց առկայությամբ միայն հատկացումներ պետք է արվեին: Նախ՝ պետք է ապահովվի հումքի ամբողջ ծավալի մշակումը: Այսինքն՝ չստացվի այնպես, որ Ռուսաստանին խնդրենք բարձրացնել դրա ծավալները, բայց չկարողանանք մշակել: Այս չափանիշը կարծես թե կարելի է ապահոված համարել, քանի որ հումքի համար դիմած եւ ստացած բոլոր 43 ձեռնարկություններն էլ, Գագիկ Մկրտչյանի հավաստմամբ, դժգոհ են մնացել բաշխումից, համարելով, որ քիչ են ստացել:

Երկրորդ չափանիշն աշխատատեղերի ավելացումն է, հատկապես աղետի գոտում եւ սահմանամերձ բնակավայրերում: Երրորդը՝ արտադրության եւ արտահանման ծավալների ավելացումը: Հաջորդը՝ ներդրումային ծրագրերի իրականացման ապահովումը: Նկատի են առնվելու նաեւ ֆինանսական հնարավորությունները, շուկայավարման ունակությունները եւ այլն: Ոսկերչության եւ ակնագործության վարչության պետը հատուկ ընդգծեց, որ խստագույնս կպատժվի հումքի վերարտահանումը (ռեէքսպորտ) այլ երկիր, եւ ամեն ինչ արվելու է դա չթույլատրելու համար: Հակառակ դեպքում Ռուսաստանից նոր հումք ստանալու հույսեր չպետք է փայփայենք: Մինչդեռ արդեն աշխատանքներ են սկսվել Ռուսաստանի հետ եւս 5 տարվա հումքի մատակարարման պայմանագիր կնքելու համար: Նախատեսվում է յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա համար 100-150 հազար կարատով ավելին ստանալ՝ 5-րդ տարում հասցնելով 800 հազարից 1 մլն կարատի: Նշենք, որ այս տարի Հայաստանի ստացած ամբողջ հումքի ծավալը կազմում է 850 հազար կարատ: Իսկ Ռուսաստանից ստացված 300 հազար կարատ հումքի բաշխման խնդիրներ են առաջացել նաեւ մատակարար կազմակերպության՝ «Ալռոսայի» հետ:

Ռուսական կազմակերպությունն այժմ աշխատում է ավելի քան 100 ընկերությունների հետ: Տեղեկանալով, որ 300 հազար կարատի բաշխումից հետո պետք է աշխատի միանգամից 43 նոր գործընկերների հետ, «Ալռոսայի» ներկայացուցիչները հայտնեցին, որ դա ուղղակի անհնար է, քանզի այդքան աշխատակիցներ ընկերությունը չունի: Առաջարկվեց թողնել 4-6, սակայն բանակցություններով համաձայնություն ձեռք բերվեց 10-12 ձեռնարկությունների վերաբերյալ: Այդ պատճառով որոշվեց, որ մեծ ձեռնարկություններն ինքնուրույն, իսկ փոքրերը միավորվելով՝ հանդես գան «Ալռոսայի» առջեւ: Այսպես՝ Նոր Հաճընի 15 փոքր ձեռնարկություններ այդ նպատակով ստեղծեցին մեկ «Հաճըն» ՍՊԸ-ն: Մնացած բոլոր հարցերում նրանք պահպանում են իրենց ինքնուրույնությունը: DCA-ի ստեղծած 6 ընկերություններ միավորվեցին DPA անվանումը ստացած ՍՊԸ-ում: Փոքր ձեռնարկությունների մեկ ուրիշ խումբ էլ միավորվեց Ակնագործների եւ ոսկերիչների միությունում:

Փաստորեն, այս 3 ընկերությունները, 8-9 խոշոր ընկերությունների նման իրենց չափաքանակի ստացման հարցերն ինքնուրույն կլուծեն մատակարարի հետ:

Այսպիսով, ռուսական ալմասի ստացման հարցը, որ երկար ժամանակ ձգձգվում էր, արդեն իրականություն է դարձել: Կարելի է նաեւ լուծված համարել բաշխման հարցը: Մնում է միայն մշակել այդ հումքը եւ արտադրանք թողարկել՝ պահպանելով ճյուղի կայուն զարգացումը եւ մեր տեղը միջազգային շուկայում, որքան էլ դա դժվար կլինի դեռեւս շարունակվող բացասական միտումների պայմաններում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

«Ձեզ ուղղված դիմում-բողոքները մի վերադարձրեք այն անձանց, ումից դժգոհել ենք»

Նամակով **«Ազգ»**-ին է դիմել Սիսիան քաղաքի բնակչուհի Մելանյա Անդրեասյանը, նույնը հասցեագրելով ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, գլխ. դատախազ Արամ Թամազյանին, ՆԳ նախարար Հայկ Հարությունյանին: «Հարգարժան այրեր, վերջին աղոտ հույսով, հոգնած անարդարությունից, աննպատակ ձգձգվող գործի վարույթից, դիմում եմ Ձեզ: Ամենազոր կաշառքը, հովանավորչությունն իրենց սեւ գործը կատարում են ամենուրեք», ասում է նամակագիրը:

Նամակագիրը հայտնում է, որ 2000 թ. հուլիսի 3-ին քր. գործ է հարուցվել Սիսիանի քաղաքացուհի Ամալյա Խուդավերդյանի նկատմամբ, որը միայն Սիսիան քաղաքի բնակիչներից կարողացել է խաբեությամբ կորզել ավելի քան 60 հազար ԱՄՆ դոլար (տուժած անձանց մի մասի ցուցակը կա քր. գործում): Նշում է, որ ի դժբախտություն խաբված անձանց, քր. գործի նախաքննությունն ընթացել է հօգուտ խարդախի: «10 տարուց ավելի մտերիմ լինելով ընտանիքիս հետ, նա կարողացավ աղջկաս՝ Լաուրա Հովհաննիսյանի հետ խաբեությամբ շորթել 8800 ԱՄՆ դոլար: Մայր եւ աղջիկ ստացական են տվել 7000 դոլարի համար: Նրան մեղադրանք է առաջադրվել քր. օր-ի 189 հ. 4-րդ մասով, բայց կալանավորված չէ», հայտնում է նամակագիրը: Նրա ասելով, քննիչները չկալանավորելը բացատրում են մարզերում կանանց մեկուսարան չունենալով: Մեղադրյալից Սիսիան քաղաքից չբացակայելու ստորագրություն է վերցվել, մինչդեռ նա անարգել բացակայում է:

«Խաբեբան բացահայտ հայտարարում է, որ իրեն հովանավորում են «վերին» ատյաններում, որ քննիչներն անզոր են անտեսելու «վերեւից» իջնող հրահանգը: Դրան ականատես ենք ամեն քայլափոխի: Գործում կան բազում փաստեր, որոնք վկայում են նրա բազմակողմանի խարդախությունը, սակայն հօգուտ որոշ անձանց գրպանների ուռճացման, գործը «թեթեւացավ» Ամալյայի օգտին»: Մ. Անդրեասյանը այդ հանգամանքը բացատրում է քր. գործից այլ տուժողներին վերաբերող մասերն անջատելով, օրինակ՝ Լենա Լալազարյանինը: Վստահեցնում է, որ եթե մի քիչ սրտացավ վերաբերմունք լինի՝ անջատված շատ մասեր կրկին կմիացվեն գործին, եւ «Ամալյան չի դառնա Սիսիանի «անձեռնմխելի» Վանո Սիրադեղյանը իր հանրահայտ փաստաբանով»:

Նամակագիրը զարմացած է այն փաստից, որ իր բազմաթիվ դիմում-բողոքները «կարուսելի օրինաչափությամբ վերադառնում են այն անձանց», ումից բողոքում է: «Ինչո՞ւ 150-200 դոլարի համար կձերբակալվի մի այլ անձ, իսկ մոտ 25 հազար դոլարի կեղծիք կատարած Ամալյա Խուդավերդյանն ու իր աղջիկը կարող են թռչել եւ սպասել 1700-ամյակի համաներմանը: Սա զավեշտ է, անհարգալից վերաբերմունք տուժող անձանց նկատմամբ: Հարգելի պաշտոնատար անձինք, պետական այրեր, ոչ թե Ձեզ ուղղված դիմում-բողոքները ետ ուղարկեք այն մարզերը, որտեղից բողոքում են, այլ ընթացք տվեք եւ Ձեր անտարբերությամբ մի թույլատրեք, որ մի ընտանիք եւս, որի երեք զավակը հայրենիքի նվիրյալներ են, ստիպված դիմի արտագաղթի», իր վրդովմունքն է հայտնում Մ. Անդրեասյանը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆՈՒՄ

Հոգեկան հիվանդությունների, թմրամոլության, հարբեցողության հանդեպ Հայաստանում չկա բավարար ուշադրություն

Թմրանյութերի օգտագործման դեմ պայքարի միջազգային օրվա առթիվ երեկ քաղաքապետարանում կազմակերպվել էր «Երեւան քաղաքում հոգեկան առողջության հիմնախնդիրները» թեմայով խորհրդաժողով: Այս ոլորտին առնչվող պետական, ոչ պետական կառույցների ներկայացուցիչներից զեկույցով հանդես եկավ նախ հանրապետական հոգեբուժական հիվանդանոցի մասնագետը՝ նշելով, թե իրենք դժվարություններ ունեն հատկապես բուժման դիսպանսեր համակարգում: Այսպես՝ Երեւանում նրանք օրական սպասարկում են 100-150 դիսպանսեր հիվանդի, ֆինանսական անբարենպաստ պայմաններում, որոնք նկատի են առնում մասնավորապես դեղորայքի ապահովումը: Մայրաքաղաքում 2000-ի տվյալներով կա հոգեկան շեղումներով շուրջ 10.000 դիսպանսեր հիվանդ:

Բուժման ստացիոնար համակարգը ներկայացնելիս հոգեբույժը բոլոր՝ թեթեւ, ծանր, հանցագործություն կատարած հիվանդներին համատեղ պահելը համարեց անթույլատրելի:

Զեկուցեց նաեւ հանրապետական նարկոլոգիական դիսպանսերի փոխտնօրենը՝ տեղեկացնելով, թե իրենց մոտ հաշվառված են 200 թմրամոլ եւ 850 խրոնիկական ալկոհոլիզմով տառապողներ: Զեկուցողը նշեց, թե այս թվերն իրականում շուրջ 10 անգամ ավելի մեծ են: Նա որպես ոլորտի գլխավոր թերություն մասնանշեց օրենսդրական անկատարությունը: «Քրեական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածը չի տարանջատում թմրամոլներին եւ սահմանում է մինչեւ երկու տարի ազատազրկում: Բժշկական հաստատությունների փոխարեն նրանք հայտնվում են կալանավայրերում»: Այնինչ, նարկոլոգի հավաստմամբ, եվրոպական երկրների համապատասխան օրենքները նաեւ նախատեսում են բժշկական օգնություն՝ որպես ազատազրկման այլընտրանք:

Մեկ այլ մասնագետ եւս նշեց, թե պետք է փոխել մեր երկրում թմրամոլների ընկալումը որպես հանցագործների, այն դեպքում, երբ նրանք ծանր հիվանդներ են: Նա առաջարկեց նաեւ, զարգացած երկրների օրինակով, ծխախոտի եւ ալկոհոլային խմիչքի գովազդի եկամուտներից գումարներ հատկացնել թմրամոլության, ալկոհոլիզմի դեմ պայքարի շրջանակներում կանխարգելիչ քարոզչություն իրականացնելու համար:

Սույն զեկույցներից հետո խորհրդաժողովի մասնակից մասնագետներն ամփոփեցին, թե մարդու հոգեկան առողջությանն ուղղված ոլորտները Հայաստանում պատշաճ մակարդակին չեն, թե դա պահանջում է պետական ու հասարակական բազմակողմ համագործակցություն: Գումարումը եզրափակվեց աշխատանքային խումբ ստեղծելու անորոշ մի համաձայնությամբ:

Լ. Գ.

ՎԱՐԴԵՆԻՍ

Կարեւորվեց գյուղատնտեսության կոոպերացումը

Օրերս ֆերմերների ազգային միության Վարդենիսում կայացած խորհրդի ընդլայնված արտագնա նիստի նպատակը գյուղատնտեսության հարցերի քննարկումն էր, առկա խնդիրների լուսաբանումը, միության կողմնորոշումն այս կամ այն հիմնախնդրի լուծման վերաբերյալ:

ՖԱՄ-ի նախագահ Վաչիկ Սողոմոնյանը շքանշան է հանձնում Հրանտ Մկրտչյանին:

Անասնապահությամբ եւ դաշտավարությամբ զբաղվող «Հրանտ» ԲԲԸ կատարած այցից հետո ՖԱՄ-ի խորհրդի անդամները Վարդենիսի քաղաքապետարանում հանդիպում ունեցան գյուղատնտեսության ոլորտի աշխատողների հետ, քննարկվեցին բազմաբնույթ հարցեր: Ելույթ ունեցողները նշեցին, որ ոլորտն, այնուամենայնիվ, լրավճարի կարիք ունի: Կարեւորվեց նաեւ ոչ միայն երկարաժամկետ, այլեւ անտոկոս վարկերի տրամադրումը, տարերային շուկայի պայմաններում գների փոքր-ինչ կայունացման գործընթացում պետության դերը, ինչպես նաեւ գյուղտեխնիկայի պակասի լրացումը եւ այլն: Անդրադառնալով դրամաշնորհի հաշվին հանրապետություն ներկրվող գյուղտեխնիկային, ֆերմերները նշեցին, որ դա պետք է հասկացվի ոչ միայն մարզային «Ագրոսպասարկումներին», այլեւ խոշոր, կայացած ֆերմերային տնտեսություններին: Գյուղատնտեսության ճյուղերի արդյունավետ զարգացման համար հրատապ խնդիր համարվեց տնտեսությունների կոոպերացումը: Ինչ վերաբերում է գյուղմթերքների իրացման խնդրի լուծմանը, ապա ՖԱՄ-ի գլխավոր խորհրդական Աշոտ Ոսկանյանը տեղեկացրեց, որ այդ նպատակով միության կազմում շուտով կստեղծվի մարկետինգի բաժին: Հայաստանի համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող գյուղատնտեսության զարգացմանը կնպաստեն նաեւ ՖԱՄ-ի կազմում առաջիկայում ձեւավորվող մի քանի ճյուղային ասոցիացիաները:

Վերջում գյուղատնտեսության ոլորտում նվաճումների եւ ներդրումների համար «Հրանտ» ԲԲԸ նախագահ Հրանտ Մկրտչյանին հանձնվեց ոսկե շքանշան:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

Արդեն քանիերորդ անգամ հյուրաբար ու համեմատաբար երկար ապրելով Գլենդեյլում, շփվելով հայ համայնքի տարբեր շրջանակների հետ, կարող եմ ինձ թույլ տալ ընթերցողին հանձնելու իմ տպավորությունները, ավելի ճիշտ՝ իմ մի մտահոգությունը, որ հանգիստ չի տալիս ինձ:

Բայց նախքան այդ, երկու խոսք բուն Ամերիկայի մասին, ընդամենը մի դետալ, որն, ըստ իս, ստացիչ պատկերացում է տալիս երկրի մասին: Հիշո՞ւմ եք, նախկին ռեժիմի ժամանակ, տոն օրերին, մեկից մարդիկ էին

Այդ «տարբեր, տարբեր» հայերը

ՊԵՐՃ ԶԵՅԹՈՒՆՑՅԱՆ

գալիս եւ մեր պատշգամբներից կախում սովետական դրոշը, իսկ մի քանի օր անց, տոնն անցնելուց հետո, նույն մարդիկ գալիս էին ու հավաքում դրոշները: Մինչդեռ շատ ամերիկացիների տների տանիքներին միշտ հպարտորեն ծածանվում է ամերիկյան դրոշակը, ոչ ոք նրանց չի ստիպել, իրենց սեփական նախաձեռնությունն է դա, իրենց սեփական ցանկությունը... Այս մանրուքը չէր կարող իմ հիացմունքը եւ նախանձը չշարժել, որովհետեւ դա վկայությունն է այն սիրո, որ նրանք տածում են իրենց հայրենիքի հանդեպ եւ հայրենիքն էլ, իր հերթին՝ իր քաղաքացիների: Ե՞րբ պիտի գա այն օրը, երբ հայ մարդն էլ ներքին պահանջ կունենա պատշգամբից կախելու իր երկրի դրոշը, իր եռագույնը, եւ պիտի գա՞ արդյոք այն երանելի օրը, երբ դրոշն ու մենք չամաչենք իրարից...

Բայց թողնենք ամերիկացիներին եւ դառնանք մեր ցավին:

Սկսեմ մի փոքր հեռվից: 1946-48 թթ. մեծ ներգաղթին, երբ հազարավոր սփյուռքահայեր, որոնց թվում եւ մեր ընտանիքը, հայրենիքի երազներով բեռնավորված, եկան խորհրդային Հայաստան կոչվող երկիրը, անմիջապես զգացին պետական խտրականությունը տեղաբնակների եւ իրենց միջեւ: Դա դեռ ոչինչ, խտրականության քաղաքականությունը պետական էր, այն էլ՝ ստալինյան, Ստալինի համար հայրենադարձներից շատերը «իմպերիալիզմի ագենտներ» էին, որոնց տեղը բանտն էր կամ Սիբիրը: Խտրականություն կար հենց ժողովրդի մեջ, անվստահություն տեղացու եւ հայրենադարձի միջեւ, առաջին իսկ օրից գոյացել էր խորթություն եւ օտարացում, որ իներցիայով տեւեց շատ երկար տարիներ, մինչեւ որ Հայաստանում համարյա թե ախպար չմնաց, մեծ մասն արտագաղթեց հայրենիքից, եւ ես գրեցի Վահան Տերյանին նմանակելով. մի՞թե վերջին ախպարն եմ ես իմ երկրի...

Ասված է վկա, որ ես մեղադրելու ոչ մի միտում չունեմ: Պատճառները երկրի այն ժամանակվա թշվառագույն վիճակն էր, ստալինյան հալածանքները, կյանքի դժոխային պայմանները, որոնց առկայության դեպքում իսկական եղբայրն էլ ախպար կդառնար...

Ահա այս ցավալի օտարացումը տեսած մարդը չի կարող այսօր հանգիստ նայել, թե ինչ է կատարվում Ամերիկայի հայ համայնքում, հատկապես Լոս Անջելեսում: Հայաստանի այսօրվա թիվ մեկ աղետը, մեծագույն զուլումը զանգվածային արտագաղթն է, հայ հողի հայաթափումը, թշնամու դարավոր երազանքի անարյուն եւ անզեն իրականացումը, սպիտակ ջարդը, որի հեղինակն այս անգամ ոչ թե երիտթուրքն է, այլ երիտհայը, քանի որ խոսքը սոցիալական ծանրագույն վիճակի մասին չէ սոսկ, այլ այն համատարած անբարոյական մթնոլորտի, որ կտրում է մարդու թեւերը եւ խոր հիասթափություն ու անհավատություն ծնում ոչ միայն ներկայի, այլեւ ապագայի հանդեպ:

Իսկ սփյուռքի եւ հատկապես ամերիկահայ համայնքի եթե ոչ զուլումը, ապա խիստ մտահոգիչ հարցերից մեկն է հայության տարանջատվածությունը՝ բուն ամերիկահայերի, Հայաստանից եկած հայերի, պարսկահայերի, պոլսահայերի, բեյրութահայերի եւ ինչպես Գեւորգ Էմինը կասեր՝ լուսնահայերի... Սրտի խորագույն ցավով նկատել եմ, որ այս «տարբեր-տարբեր» հայերը համարյա թե շփման եզրեր չունեն, քաղաքավարի եւ մեղմ երեւալու համար այսպես ասեմ՝ քիչ են առնչվում իրար, իսկ իրականում ամեն մեկը փակված է իր պատյանի, իր ակումբի մեջ, միմյանց միջոցառումներին համարյա թե չեն մասնակցում (բացառություն է թերեւս Իրանահայ միությունը), թատերական ներկայացումների հաճախում են՝ նայած թե թատերախումբը որտեղից է, համերգների՝ նույնպես, գրական երեկոների, շնորհանդեսների, Հայաստանից եկած մշակույթի հայտնի գործիչների հետ հանդիպման՝ նույնպե՛ս, նույնպե՛ս, նույնպե՛ս... Սա էլ այն բանն է, ինչ երազում էր թշնամին, եւ այդ երազը մենք սիրով ու պատրաստակամությամբ իրականացնում ենք, սկուտեղի վրա մատուցում նրան: Հետո էլ Հայ դատով ենք զբաղվում (փառք ու պատիվ Հայ դատով զբաղվող յուրաքանչյուր հայի), պահանջում ենք, որ օտարներն ընդունեն եւ ճանաչեն մեր ցավը (արդարացի ենք միանգամայն), իրավացիորեն ուրախանում, որ այսինչ կամ այնինչ երկիրն ընդունեց Հայոց ցեղասպանությունը, եւ մեկը չկա, որ մեզ ասի՝ դու ինքդ քեզ հայելու մեջ տեսե՞լ ես, գիտակցո՞ւմ ես, թե ինչ ես անում, թե ինչպես ես կտրում ծառի այն ճյուղը, որի վրա նստած ես:

Վերոհիշյալ գավառական խեղճ մարդու հոգեբանությունը որքանով է վայել մեզ եւ մանավանդ՝ որքանով օգտակար: Պարզապես ամոթ է գետտո լինել Ամերիկայի պես զարգացած երկրում եւ մանավանդ փոքրիկ գետտոների բաժանել նույն ազգության շրջանակներում:

Միավորման հիմքը, ըստ իս, հայ մշակույթն է, մեր ինքնության վկայականը, մեր ներկայությունը ժամանակի մեջ, մեր անձնագիրն ու անցագիրը: Բայց արի ու տես, որ այն էլ առայժմ չի կարողանում իր դերը կատարել: Որովհետեւ ազնիվ արվեստով զբաղվող Լարք երաժշտական ընկերության կողքին, մեր մի քանի հռչակավոր երգիչ-երգչուհիների, դերասանների հետ, շատ են արհեստավորները, արվեստի հնակարկատները, հայերեն բառերով թուրքերեն կլկլացնողները, հանճարեղ Կոմիտասին ամեն օր գերեզմանում զայրույթից շուռումուռ գալ ստիպողները... Թեեւ կարո՞ղ ենք արդյոք միանշանակ մեղքը գցել միայն այդ մարդկանց վրա, չէ՞ որ եթե նրանք հանդես են գալիս մեր առջեւ, նշանակում է շուկա ունեն՝ հանձինս մեզ, նշանակում է՝ պահանջարկ կա: Ուրեմն, թուրքավարի կլկլում է ոչ միայն այս կամ այն երգիչը, այլ թուրքավարի կլկլում ենք նաեւ մենք: Մեր մտքում:

Իսկ ինչպե՞ս են օգտագործում Հայաստանից եկած մշակույթի գործիչների կարողությունները: Ըստ իս՝ վատ: Բայց չէ՞ որ Հայաստանը, իր անցյալ ու ներկա բոլոր այլանդակություններով հանդերձ, եղել ու մնում է հայ մշակույթի, հայ գիտության, հայ կրթության կենտրոնը, մենք ունեցել ենք կենցաղային նախնադարյան դժվարություններ, բայց ամենաժամանակակից արվեստ ու գիտություն: Մի՞թե սփյուռքն այս մարդկանց կարիքը չունի, մի՞թե հնարավոր չէ միացնել տեղի ու եկածների մտավոր ներուժը...

Հաճախ ասում են, թե պատճառներից մեկը լեզուն է, արեւելահայերենը կամ արեւմտահայերենը, որոնք իբր ինչ-որ չափով պատնեշ են ստեղծում հայության երկու հատվածների միջեւ, թեեւ հատվածները, ըստ իս, երկուսը չեն, այլ շատ ավելի: Բայց մի՞թե Չարենցն ու Վարուժանը, Տերյանն ու Դուրյանը տարբեր պատնեշների վրա են: Մի՞թե պատմության բերումով ստեղծված երկու գրական լեզուները մեր ազգային հարստությունը չեն, եւ մի՞թե այդ հարստությունը կարելի է տարանջատվածության պատճառներից մեկը համարել: Ինչպես մեծանուն աշուղը կասեր՝ խելքին աշեցե՞ք...

Զարմանալի բան է, պետք է անպայման մի մեծ աղե՞տ լինի, մի ահեղ երկրաշա՞րժ, որ մենք հիշենք, թե նույն ազգությանն ենք պատկանում եւ մեր ունեցած-չունեցած ուժերը միավորենք ու անենք նույնիսկ անկարելին: Կրկին փառք ու պատիվ մեզ: Բայց, ինչ է, խաղաղ ժամանակները հակացուցվա՞ծ են մեզ՝ միմյանց արժանիքն ու թիկունքը զգալու համար: Գուցե չափազանցնո՞ւմ եմ: Բայց իմ չափազանցնելն ավելի օգտակար է, քան ջայլամի պես գլուխն ավազների մեջ թաղելն ու ոչինչ չտեսնելը: Սովորել ենք երբեմն իրար դառը բաներ ասել: Չէ՞ որ այդ բաներն ասվում են սիրուց եւ միայն սիրուց, հապա էլ ուրիշ ինչի՞ց...

Օգտվելով առիթից, ուզում եմ իմ զայրույթը հայտնել, որ Կալիֆոռնիայի համալսարանում տեղի ունեցած արդի հայ գրականության համաժողովի առթիվ գրողների միությունում կազմակերպված ասուլիսում իմ մի արտահայտությունը, թե մեկ-երկու համալսարանական հայ դասախոսներ փոքր-ինչ վերեւից էին նայում մեզ՝ որպես գավառից եկածների, մեր թերթերից մեկը, ինչպես միշտ, անամոթորեն աղավաղեց, գրելով, թե, ըստ Զեյթունցյանի, ընդհանրապես... սփյուռքահայերը մեզ վերեւից էին նայում: Հույս ունեմ, որ ինձ քիչ թե շատ ճանաչող մարդիկ կհասկանան, որ սա բացարձակ զրպարտություն է, ես չեմ ասել, մանավանդ չէի կարող ասել նման հիմարություն: Սա իմիջիայլոց:

Սփյուռքն ինձ համար հայրենիքի շարունակությունն է, առանց մեկը մյուսի այսօր դժվար կլինի ապրել: Սփյուռքում կա մեծ ներուժ, կան բազմաթիվ պայծառ մարդիկ եւ, ի տարբերություն մեզ՝ հայրենաբնակներիս, այնտեղ, հայրենիքից հեռու, բնականաբար, ավելի սուր է հայրենասիրության զգացումը: Մի փոքրիկ Հայաստան է այսօր Լոս Անջելեսը, եւ այդ փոքրիկ Հայաստանում ես ուզում եմ, ինչու միայն ես, բոլորս ենք ուզում տեսնել ազգային գերխնդրի գիտակցում, որ հնարավոր է միայն միասնության դեպքում: Մանավանդ որ, փառք Աստծո, կուսակցական ներհակությունները, Սովետական Միության փլուզումից հետո, շատ են մեղմացել: Դա եւս հիմք է տալիս լավատեսորեն նայելու ապագային, եթե... Այդ եթե-ն, ցավոք, միշտ կա մեր արդի պատմության մեջ:

Սրանք են իմ մտահոգությունները, այս տարանջատվածությունն է իմ ցավը եւ իմ վախը: Այո, ես վախենում եմ այս երեւույթից, վախենում եմ, որովհետեւ սա կործանման ճանապարհ է, կարճ եւ ուղիղ ճանապարհ: Կործանող հանգամանքներ շատ կան, բայց դրանք մեզանից դուրս են, եւ մենք պետք է ամենօրյա պայքար տանենք դրանց դեմ, պահպանենք մեր ինքնությունը, մեր ես-ը, որպեսզի մեր թոքերում օդ մնա՝ ուր որ երթանք Հայաստան պոռալու (Վ. Սարոյան): Բայց կա նաեւ ինքնակործանման վտանգը, որի անգիտանալը թանկ կնստի մեզ վրա:

Ես այս ամենի մասին խոսել ու գրել եմ նաեւ Միացյալ Նահանգներում, որովհետեւ հայ գրողը հիմք ունի ենթադրելու կամ գուցե միամտություն ունի, կամ գուցե ավելորդ ինքնավստահություն, որ ինքը, հակառակ վերոնշյալ տարանջատվածությանը, պատկանում է ամբողջ հայությանը, անկախ այն բանից, թե ամբողջ հայությունն արդյոք ճանաչո՞ւմ կամ ընդունո՞ւմ է նրան: Արվեստն ու գրականությունը միավորող ուժ են եւ, հետեւաբար, արվեստագետը եւ գրողը չեն կարող հաշտվել՝ տեսնելով սեփական ժողովրդի հատվածայնությունը: Հասկացանք, կա Հայաստանի հայ, կա ֆրանսահայ, սիրիահայ, հայ, հայ, հայ, սա մեր պատմական ողբերգությունն է, բայց այս «հայ-հայ-հայ»-ը մի՞թե պետք է գոյություն ունենա նաեւ միեւնույն գաղութի մեջ: Թող ինձ ների սփյուռքահայերը, որ մի պահ անկոչ հյուրի պես մտա նրանց խոհանոցը: Բայց, չգիտես ինչու, ինձ էլ մի պահ թվաց, որ մենք՝ միեւնույն ժողովրդի մի բուռ զավակներս, հարազատներ ենք եւ իրարից թաքցնելու բան չունենք:

Ասված է վկա, որ գեղեցիկ խոսքեր չեն սրանք, այլ հայ գրողի հոգուց բխած անկեղծ պոռթկում: Գուցե վաղը, ավելի սառը եւ հանդարտ գլխով, չգրեի այս տողերը, մտածելով, թե իմ ինչ գործն է, թող ապրեն ինչպես ուզում են, եւ որպեսզի վաղը շուտ չգար, որոշեցի անմիջապես նստել եւ թղթին հանձնել իմ այս անուրախ մտորումները:

Ինչո՞ւ լիբերալիզմը չկայացավ Հայաստանում

Կասկած չկար, որ սովետական տիղմից դուրս գալուց հետո պիտի խելակորույս վազեինք լիբերալիզմի հետեւից: Բայց հենց այդ խելակորույս եւ ինքնամոռաց վազքի մեջ էլ հայտնվեցինք դժբախտության եզրին: Մի կողմից ճիշտ էր ըմբռնումը (հապա ուրիշ ի՞նչ), մյուս կողմից դրսեւորումներն ու եղանակն էին անընդունելի: Ինչո՞ւ, քանզի անտեղյակ էինք այս ուսմունքի էությանը եւ անգամ չէինք տիրապետում լիբերալիզմի տարրական կանոններին, առանց որոնց կխեղաթյուրվեր համակարգը: ...Եվ խեղաթյուրվեց: Այստեղից էլ ոչ միայն չունեցանք առաջընթաց, այլեւ հիասթափություն ապրեցինք: Չեռնարկված բարեփոխումների գործընթացն էլ մնաց անավարտ հավատի բացակայության պատճառով: Տեղի ունեցածը նման էր նրան, որ արվեստի գլուխգործոցը հասարակությանը ներկայացվեց գլխիվայր, ցեխոտված, որից, բնականաբար, ժողովուրդը պիտի երես դարձներ: Մինչդեռ լիբերալիզմի ի՞նչ մեղքն էր, երբ առնվազն աղավաղում, իսկ ավելի շուտ բռնաբարում էին իր իսկ ինքնաբնորոշիչները: Սա՛ է իրողությունը: Բացի այդ, հայտնի ճշմարտություն է, որ ներկան հունձն է երեկվա: Իսկ մեր երեկը սովետականն է: Սովետական աղով դաստիարակություն ստացած հասարակությունն ինչպե՞ս պետք է մեկ օրում ընտելանար մի համակարգի, որը ճիշտ տոտալիտարիզմի հակոտնյան է: Ընտելացումը պետք է լիներ փուլային եւ կառավարելի, սրան գումարած ուսուցողական, բացատրական աշխատանքը, ինչը չարվեց:

Ամեն ինչ գաղափարական դաշտից է սկսվում: Մենք այն դրեցինք մի կողմ եւ անցանք միանգամից լիբերալիզմի վերջին փուլին՝ բաժանել երկիրը, սեփականաշնորհել այն ամենը, ինչը սովետական է եղել: Կարճամտություն էր կարծել, թե բավական է հողը եւ գործարանը հանձնել ժողովրդին, ու երկիրը կբարեփոխվի: Չկար ծրագիր, չկար հայեցակարգ, կար աշխարհին իբրեւ ժողովրդավար ու ազատական երկիր երեւալու խախուտ ցանկություն, որն այնքան գռեհկացվեց, որ հասանք ներկա իրավիճակին: Հիվանդ գիտակցությամբ ժառանգված այս երկիրը ձեռից ձեռ անցավ, թալանվեց, խճճվեց խորհրդարան-կառավարություն-նախագահ իշխանության երեք թեւերի միջեւ՝ անընդհատ մտրակվելով երեքի կողմից էլ: 70-ամյա այս հիվանդ երկիրը, որ զամված էր անկողնում, ուզեց միանգամից իր մեջքն ուղղել: Բնականաբար չստացվեց:

Չախողման երկրորդ պատճառն այն էր, որ չկար աշխարհում սոցիալիզմից կապիտալիզմի անցման նախադեպ: Դա հավասար էր անդունդի վրայով թռիչքի: Ընթացիկ ցնցումներն անտանելի էին իշխանության համար, ու մինչ վերջինս գլխի կընկներ, թե ինչ պիտի անի, տնտեսությունը փլուզվեց: Հասարակությունը հակված էր կարծելու, թե ամեն ինչ միտումնավոր է արվում: Նման դեպքում ժամ առաջ վարչախումբը պետք է հանդես գար հասարակության առաջ եւ տար բացատրություն: Չարվեց: Սկիզբ առավ արտագաղթը: Տեղի ունեցած իշխանափոխությունը պատրվակ դարձվեց, երբ կուզեք առաջին հերթին լիբերալիզմը եւ նոր միայն ղարաբաղյան հարցի պարտվողական կուրսը: Բայց լիբերալիզմն արժեք է ինքնին, եւ ոչ ոք չի կարող արժեզրկել:

Լիբերալիզմը ոչ կրոն է, ոչ էլ գիտություն: Այն կենսաձեւ է, ազատությունների, հավասարությունների, սեփականության վերաբերյալ մի դոկտրինա, որը ծնվում է մարդու հետ եւ ամբողջ կյանքում ուղեկցում նրան, ինքնահաստատման եւ արժանապատվության զուգորդումն է: Այո, կա այսօր Հայաստանում աջամետների մի ստվարություն: Բայց այսօր առկա աջ ուժերը մեզանում ներկայանում են ինչպես տարբեր կիսակայարաններում կանգնած գնացքներ: Ու եթե նույնիսկ հաջողվի դրանք շարել մի գծի վրա եւ կցել անգամ մի հզոր շոգեկառքի, դարձյալ անիմաստ է, քանզի տարվող վագոնները դատարկ են: Իսկ ո՞ւմ է պետք մի գնացք, որը ոչ ուղեւոր ունի, ո՛չ էլ փոխադրաբեռ: Քաշող շոգեկառքը ներկա աջերի առաջնորդներն են, դատարկ վագոնները՝ հետ ու քաշված հասարակությունը: Հետեւաբար, աջ գաղափարախոսության կրողները պետք է առաջին հերթին բացատրեն այս գնացքի առաքելությունը՝ ուր է գնում, ինչու եւ ինչպես: Այլ խոսքով, պետք է առանց ժամանակ կորցնելու վագոնները հետ տանել, ցուցադրել լիբերալիզմի ալֆա-օմեգան, նրա ամբողջական իմաստն ու հմայքը՝ ինչ է, ինչ է ներառում, ինչի կարող է հանգեցնել, ինչպես պետք է կիրառել: Կարվի դա՝ ուղեւորները կլցվեն վագոնները, չի արվի՝ կմնան դատարկ: Այլապես, եթե ես չեմ տեսել, օրինակ, ֆլամանդական վերածննդի կտավները, ինչպե՞ս արժեքավորեմ դրանք: Գաղափարների պակասը չէ՞ արդյոք, որ Հայաստանում չեն կայանում կուսակցությունները, այդ թվում լիբերալ ուղղվածության պատկանողները: Կուսակցական շինարարությունը մեզանում չի ծաղկի ոչ միայն նրա համար, որ կխոչընդոտեն իշխանությունները, այլեւ նրա համար, որ ժողովուրդը հիասթափված է: Գաղթականի հոգեբանությամբ ժողովրդի մեջ կուսակցության հզորացում ակնկալելն աբսուրդ է: Պետք է նախ հավատը վերականգնել: Յուրաքանչյուր մոմ վառող տակավին հավատացյալ չէ: Պատկերացրեք մահացող հիվանդին, ում խոստանում են մեկ տարի հետո թոշակի բարձրացում: Այսօր մենք պահանջում ենք ժամ առաջ երկիրը լքողին վերանորոգել իր տունը: Հեռացողին ի՞նչ, թե Հայաստանում կկայանա կամ չի կայանա որեւէ կուսակցություն: Իսկ եթե նրան հասկացնես, որ սա՛ է քո հայրենիքը, որ ինքն է այս երկրի տերը, ամեն ինչ կանի: Այստեղի՛ց պետք է սկսել կուսակցության կայացումը, տնտեսության վերականգնումն՝ առավել եւս:

Պետք է բացել պատուհանները, ժողովրդին ներկայացնել լիբերալիզմի ամբողջ հմայքն ու իմաստը՝ իբրեւ երկրի բարգավաճման բանալի: Եվ դա լինելու է, քանզի Հայաստանում ապագան պատկանում է լիբերալիզմին:

ՏԻԳՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Սկիզբը էջ 1

Ահա թե ինչու դատարանն արգելելով հանդերձ «Առաքինություն» կուսակցությանը, միանգամայն մերժեց «Բարօրություն» կուսակցության իրավահաջորդը լինելու մեղադրանքը, որ գլխավոր դատախազությունն էր նրան հարուցել: Մերժումն արձանագրվեց որոշման մեջ, որպեսզի նոր կուսակցություն հիմնադրելու իրավունքից չզրկվի Մեջլիսում «Առաքինություն» խմբակցությունը: Ի դեպ, որոշմամբ խմբակցության անդամներից միայն տիկին Նազլը Ըլըջաքն ու Բեքիր Սոբաջին վտարվեցին Մեջլի-

ռավարությունը ստացավ պարտավորություններից բխող օրենքները խորհրդարանում շուտափույթ անցկացնելու, ինչպես նաեւ դրանց բուն էությունը թուրք հասարակությունից անկաշկանդ քողարկելու լայն հնարավորություն: Միաժամանակ կառավարող կուսակցությունների առջեւ բացվեց «Առաքինություն» կուսակցության անկախացած պատգամավորներին իրենց խմբակցության շարքերն ընդգրկելու հեռանկարը:

Հեռանկարի առումով, ըստ ամենայնի, գերադասելին «Ազգայնական շարժում» կուսակցությունն է:

եւ Յըլմազի «Մայր հայրենիք» կուսակցությունները կատարելապես, իսկ Բահչելիի «Ազգայնական շարժում» կուսակցությունը զգալի հեղինակազրկվել են երկրում:

Քանի որ ՄԱՀ-ը եւ ՀԲ-ն բազմաթիվ գործարքներ են կնքել թուրքական կառավարության հետ եւ տարբնույթ հանձնարարականներով վերահսկում են նրա գործունեությունը, ուստի դատարանի որոշումը նրանց եւս պետք է բավարարի: Ինչ վերաբերում է Արեւմուտքին, ապա նա ԱՄՆ-ի գլխավորությամբ շտապեց դատապարտել Թուրքիայում «Առաքինություն» կուսակցության գործունեու-

գործունեության արգելմանը նպաստող գործունեությամբ, ապա թուրքական պետհեռուստատեսությունն իր պարտքը համարեց ընդգծել, որ նրանք իրենց թույլ էին տվել թուրքական զինված ուժերին վիրավորող արտահայտություններ: Ուրեմն, Սահմանադրական դատարանի որոշումից զինված ուժերի գլխավոր շտաբն առավել եւս պետք է բավարարված լինի:

Թեեւ որոշմամբ «Առաքինություն» կուսակցության մնացած պատգամավորներին քաղաքական նոր կազմակերպություն հիմնադրելու իրավունք է վերապահվում, եւ վերջին-

«Թուրքիայում ժողովրդավարություն չկա, պարզապես ժողովրդավարության խաղն են խաղում»

սից, մնացածները՝ 100 պատգամավոր, ստացան անկախականի կարգավիճակ:

Ըստ երեւույթին նրանք մտադիր են առաջիկա շաբաթներին պահպանել այդ կարգավիճակը: Ինչ վերաբերում է նոր կուսակցության ձեւավորմանը, դա հավանաբար տեղի կունենա Մեջլիսում «Ընտրությունների եւ կուսակցությունների մասին» նոր օրենքի ընդունումից հետո միայն: Այլապես «Առաքինություն» կուսակցության խմբակցությունը մինչեւ խնդրո առարկա օրենքի քննարկումը Մեջլիսին չմասնակցելու որոշում չէր կայացնի: Խմբակցության անդամները ոչ միայն որոշում կայացրին, այլեւ հունիսի 25-ին Մեջլիսի լիագումար նիստում հայտարարելով այդ մասին պաշտոնապես, լքեցին նիստերի դահլիճը:

«Առաքինություն» կուսակցության արգելումը հօգուտ կառավարող կուսակցությունների Մեջլիսում փոխեց քաղաքական ուժերի հաշվեկշիռը: Քանի որ նա էր գլխավորում ընդդիմությունը, վճռականապես ընդդիմանալով Միջազգային արժութային հիմնադրամից եւ Համաշխարհային բանկից պարտավորություններ ստանձնելու եւ դրանք սիրահոժար կատարելու թուրքական կառավարության պատրաստակամությանը, ուստի արգելումով կա-

Համենայն դեպս, դրա ղեկավար Դեւլեթ Բահչելին հայտարարեց, որ իր խմբակցությունը բաց է այն բոլոր պատգամավորների համար, ովքեր ցանկություն ունեն անցնել նրա շարքերը: Թե ի՞նչ արձագանք կստանա Բահչելիի կոչը, ցույց կտա ժամանակը: Ակնհայտ է սակայն, որ «Առաքինություն» կուսակցության 100 պատգամավորի պատգամավորական լիազորությունները պահպանելիս Սահմանադրական դատարանն առաջնորդվել է ինչպես թուրքական կառավարության եւ զինված ուժերի գլխավոր շտաբի, այնպես էլ Արեւմուտքի եւ ՄԱՀ-ի ու ՀԲ-ի պահանջներով:

Որքան էլ վարչապետ Էջեւիթը, փոխվարչապետներ Յըլմազը եւ Բահչելին հրապարակավ հայտարարեն, թե չեն կարող հավանություն տալ երկրում որեւէ քաղաքական կուսակցության գործունեության արգելմանը, այնուամենայնիվ դատարանի որոշումը նրանց միանգամայն բավարարում է: Խոսքը տվյալ դեպքում վերաբերում է որոշմամբ Թուրքիայում խորհրդարանական որեւէ ընտրության բացառմանը, ինչը բացառում է դրա արդյունքում կառավարության հնարավոր տապալումը: Հատկապես այն դեպքում, երբ կառավարության մաս կազմող Էջեւիթի «Ձախ ժողովրդավարական»

թյունն արգելելու որոշումը, պատճառաբանելով, թե դա լուրջ հարված է թուրքական ժողովրդավարության հիմքերին:

Հարցը, ինչ խոսք, ժողովրդավարությունը չէ, այլ Արեւմուտքից Թուրքիայի տնտեսական, ռազմական կախվածությունն ու թուրքական տնտեսության անմիջական վերահսկումը ՄԱՀ-ի եւ ՀԲ-ի կողմից, ընդ որում, առանց առարկության: Թուրքիայում ծավալվող տնտեսաֆինանսական ճգնաժամը կառավարությանը միանգամայն զրկել է առարկության հնարավորությունից: Հետեւաբար առարկումների պարտականությունը ինքնակամ ստանձնել էր իսլամական «Առաքինություն» կուսակցությունը: Դեռ ավելին, այդ կուսակցությունը Թուրքիային Արեւմուտքի ռազմաքաղաքական, իսկ ՄԱՀ-ի եւ ՀԲ-ի ֆինանսական աջակցության բուն էությունը բացահայտելու փորձերով ակնարկում էր, որ գլխավոր շտաբն առարկումներից անհամեմատ դժգոհ է, քան կառավարությունը:

Թերեւս վերոհիշյալ առարկումներն ակնարկների հետ համադրելու պայմաններում է, որ Սահմանադրական դատարանը քաղաքական իրավունքներից հենց Ըլըջաքին ու Սոբաջիին զրկեց: Հատկանշական է, որ եթե դատարանը դա պատճառաբանեց վերջիններիս կուսակցության

ներս հայտնում են այդ իրավունքից օգտվելու իրենց վճռականությունը, այնուամենայնիվ որոշումը սրել է քաղաքական այդ կառույցի ներսում ավանդապահ եւ բարենորոգչական թեւերի միջեւ ծավալվող անհաշտ մրցապայքարը: Իսկ դա թուրք իսլամականներին մասնատելու լուրջ վտանգ է պարունակում: Գաղտնիք չէ, որ մասնատման դեպքում անխուսափելիորեն կմասնատվի նաեւ «Առաքինություն» կուսակցության խմբակցությունը: Այսպիսով, նրա հենքի վրա Թուրքիայում իսլամական մեկ կուսակցության փոխարեն կստեղծվեն մի քանիսը: Մի հանգամանք, որ ոչ մի կերպ չի կարող բավարարել վերոհիշյալ կուսակցության պատգամավորներին:

Ինչ վերաբերում է կուսակցության նախագահ Ռեջաի Քութանին, ապա նա տեղեկանալով Սահմանադրական դատարանի որոշմանը, խմբակցության արտակարգ վերջին նիստը հրավիրեց Մեջլիսում եւ ասաց. «Սա միանգամայն հակասում է ինչպես Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցության ձգտումներին, այնպես էլ ժողովրդավարության եւ բազմակուսակցական համակարգի սկզբունքներին: Թուրքիայում չկա ժողովրդավարություն: Ոմանք պարզապես ժողովրդավարության խաղն են խաղում»:

Ամերիկյան համալսարանները՝ բարոյագիտական ճգնաժամի մեջ

ԱՄՆ-ում համալսարանները բարգավաճման կարեւոր գործոններ են: Այդ կրթօջախների ընդհանուր հայտարարը կատարելության որոնումն է դրա բազմազանության մեջ: Գոյություն ունի մակարդակների տարբերություն: Օրինակ, «Բոստոն քոլեջը» չի կարելի համեմատել Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի (ՄՏԻ) հետ: Բայց վերջինս զգալիորեն տարբերվում է նաեւ իր մակարդակի վրա գտնվող Հարվարդի, Բերկլիի կամ Սթենֆորդի համալսարաններից: Ամեն համալսարան ունի իր առանձնահատկությունները եւ ուսանողները: Այսպես, ընդհանուր կրթվածությունն ավանդաբար ավելի կարեւոր չափանիշ է Հարվարդում, քան ՄՏԻ-ում: Ուսանողները Սթենֆորդում ավելի են հակված գործարարության, քան Բերկլիում:

Համալսարանական համակարգի կենտրոնում ուսանողն է, որը վճարում է եւ փոխարենը պահանջում որակյալ կրթություն ու կեցության, մարզումների, ուսման լավ պայմաններ: Տարեկան վարձը 15.000-38.000 դոլար է: Իհարկե, կան նաեւ զանազան կրթաթոշակներ: Աղքատ ընտանիքի ծիրքաշատ զավակն, օրինակ, ուսման մեծ դյուրություններ ունի: Բայց միջին խավի ընտանիքներից սերածները, որպես կանոն, կրթաթոշակ չեն ստանում:

Դասընթացները նույնպես բազմա-

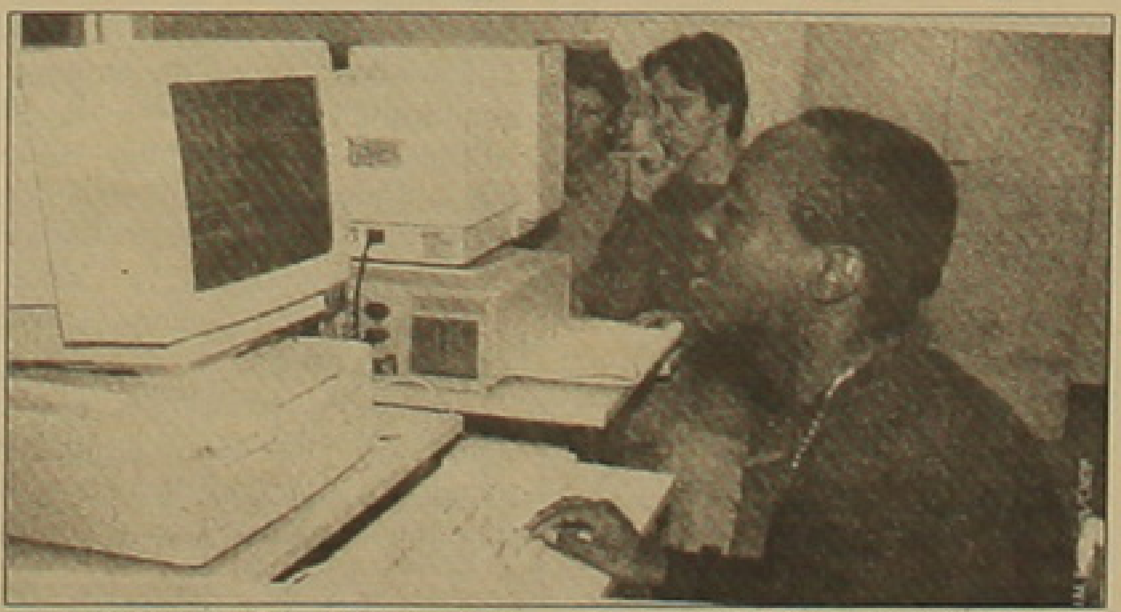

զան են: Գիտական կամ գրական ընդհանուր կրթվածությունն ավելի է գնահատվում, քան Եվրոպայում: Մասնագիտացումը տեղի է ունենում բավական ուշ եւ աստիճանաբար: «Էքսպրես» հանդեսի տվյալներով, ԱՄՆ-ում խոշոր համալսարանների դասախոսներն ավելի լավ են վարձատրվում, քան Ֆրանսիայում: Բայց փոքր համալսարաններում նրանք ստանում են տարեկան ընդամենը 50.000 դոլար: Բայց աշխատանքի բնույթն էլ տարբեր է: Փոքր համալսարաններում ավելի շատ են դասավանդում եւ ավելի քիչ զբաղվում հետազոտություններով: Առհասարակ գյուտերի ու հայտնագործությունների մեծ մասը կատարվում է համալսարանական ավաններում: Դրա վկայությունը Նոբե-

լյան մրցանակի դափնեկիրների ցանկն է: Գյուտերն արագորեն ներդրվում են տնտեսության մեջ, եւ ուսանողները մուտք են գործում արտադրական ոլորտ: Ամերիկյան համալսարանները շրջապատված են տեխնոպոլիսներով (Սիլիկոն Վալին՝ Սան Ֆրանցիսկոյում, Օրինջ Քաունթին՝ Լոս Անջելեսում, Ռութ 128-ը՝ Բոստոնում):

Համալսարանական-արդյունաբերական այդ համալիրներն ապահովում են ԱՄՆ-ի տեխնոլոգիական աճի գերակշիռ մասը: Բայց զարմանալիորեն հենց դա է բուհական համակարգի ամենացավոտ կետը: Իրոք, համակարգում սկսվել է բարոյագիտական ճգնաժամ, որը կարող է խորանալ: Համալսարանական որոշ ավաններում դասախոսները, սեփա-

կան ձեռնարկություն ստեղծելու մարմաջով բռնված՝ այլեւս ժամանակ չեն տրամադրում իրենց ուսանողներին կամ լաբորատորիային: Հետազոտական խմբերն այլեւս չեն մասնակցում համալսարանի գիտական կյանքին, սեմինարներ չեն անցկացնում, որպեսզի չպատմեն արտոնագրման ենթակա սեփական գյուտերի մասին: Նույնիսկ միեւնույն խմբի ներսում տիրում է մեծ գաղտնապահություն, քանզի դրա անդամները գործակցում են տարբեր ֆիրմաների հետ:

Իհարկե, համալսարան-արդյունաբերություն կապն այսօր ցանկալի է եւ նույնիսկ անհրաժեշտ, բայց չպետք է սպանի գիտելիքների ազատ փոխանակման բուհական ավանդույթը: Որոշ համալսարաններում դասընթացները դառնում են ավելի ու ավելի կիրառական՝ ի հաշիվ կրթական արժեքների: Այլուր կառավարումը դառնում է գլխավոր առարկա, թեեւ համադարման չէ: Մասնագիտացումն, անշուշտ, լավ բան է, բայց չպետք է իրականացվի ընդհանուր եւ հավասարակշիռ կրթության հաշվին: Վերջերս ԱՄՆ-ի արեւելյան ափի քոլեջներից մեկի նախագահը տագնապ հնչեցրեց «Նյու Յորք թայմսի» էջերում, հիշեցնելով, որ կրթությունն ավելին է, քան մասնագիտական հմտությունների ձեռքբերումը, եւ որ ընդհանուր կուլտուրան ժողովրդավարության հիմքերի հիմքն է:

Պ. Բ.

ՁԿՆԿՐԹ

Կասպից ծովում արգելվում է թառափի որսը

Հունիսի 21-ին ՄԱԿ-ի «Վերացման սպառնալիքի տակ հայտնված կենդանիների առեւտրի» (ՎՍՏՀԿԱ) համաձայնագրի անդամ երկրների փարիզյան համաժողովում հայտարարվեց, որ Կասպից ծովի առափնյա 5 երկրներից 4-ին՝ Ռուսաստանին, Ղազախստանին, Ադրբեջանին եւ Թուրքմենստանին արգելվում է թառափի որսը, բացառությամբ Իրանի: Քանզի ըստ ՎՍՏՀԿԱ-ի՝ ծովի աղտոտվածության եւ հսկայածավալ ապօրինի ձկնորսության պատճառով ձկան այդ տեսակը վերացման սպառնալիքի տակ է հայտնվել: Այդ որոշումն արժանացավ նաեւ բացասական արձագանքների, այդ թվում Ռուսաստանի ձկնարդյունաբերության Աստրախանի մասնաճյուղի տնօրեն Վլադիմիր Իվանովը հայտարարել է, թե որոշումն անարդարացի է, քանզի մենաշնորհ է տրվում Իրանին, որի թառափի որսի բաժինը գերազանցում է Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի բաժիններին:

ՎՍՏՀԿԱ-ն իր քայլը պատճառաբանում է հետեւյալ կերպ. ա) Իրանի ձկնարդյունաբերության արդյունավետ կառավարմամբ, ինչի բերումով ապօրինի որսը տոկոս չի կազմում. բ) ծովի աղտոտման հարցում Իրանի համեմատաբար լուրջ «ներդրում» չկատարելով. գ) երկրի որսած ձկների 2/3 մեծապես ապրում է Իրանի ափերում: Մինչդեռ մյուս երկրներում յուրաքանչյուր օրինական որսի դիմաց ապօրինի որսում են 9-10 ձուկ: Այլ կերպ, ինչպես հունիսի 16-ին գրում է «Ֆիգարո էկոնոմիկը», արտահանվող թառափի ձկնկիթը տարեկան ավելի քան մեկ միլիարդ դոլարի օրինական եկամուտ է ապահովում առափնյա երկրներին, իսկ մաքսանենգների եկամուտը հասնում է 10 միլիարդի սահմանը: Մասնագետները թառափի մաքսանենգության այդօրինակ ծավալների գլխավոր պատճառներից մեկը ԽՍՀՄ-ի փլուզումն են համարում:

Թառափի վերացման եզրին հայտնվելու հարցում, անշուշտ, մեծ դեր ունի նաեւ ծովի բնապահպանական ծանր վիճակը: Ահա թե ինչու այդ հարցը կարեւորվեց նաեւ 1999 թ. հունիսին UNESCO-ի նախաձեռնությամբ Բուդապեշտում տեղի ունեցած «Գիտությունը 21-րդ դարում» համաժողովում, որին մասնակցում էին տարբեր երկրների ավելի քան 2 հազար գիտնականներ, քաղաքական գործիչներ, կառավարության անդամներ՝ հունիսի 26-ի նիստը նվիրելով Կասպիցի բնապահպանական խնդիրներին: Համաժողովը քննարկեց հարցի շուրջ կատարված մի քանի ուսումնասիրությունների արդյունքները, որոնց հիման վրա նշեց, որ ծովի բնապահպանական գերծանր վիճակի բերումով լուրջ վտանգ է սպառնում ծովի կենդանական աշխարհին, մասնավորապես թառափին: Ընդգծելով, որ 1967 թ. արտահանվել է 50 հազար տոննա ձկնկիթ, այսօր ընդամենը՝ 4 հազար տոննա, այսինքն՝ 90 տոկոսով կրճատվել է: Իսկ ՎՍՏՀԿԱ-ի փարիզյան համաժողովը նման իրավիճակը գլխավորապես պայմանավորել է թառափի անխնա որսով: Ռուսաստանի, Ղազախստանի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները համաձայնել են մինչեւ 2001 թ. վերջը դադարեցնել ձկնորսությունը Կասպիցում: Միաժամանակ մշակել ձկնագողությունը սահմանափակող երկարաժամկետ ծրագրեր, համագործակցել Ինտերպոլի եւ ՎՍՏՀԿԱ-ի հետ՝ ծովի վիճակը ուսումնասիրելու համար: Ինչ վերաբերում է Թուրքմենստանին, որը ներկա չէր համաժողովին, ապա եթե չենթարկվի հաստատված որոշմանը, նրա դեմ կկիրառվի ձկնկիթի արտահանման բեռնարգելք: Թեեւ այսպիսով առնվազն արգելվում է աշնանային ձկնորսությունը, որը ապահովում է ձկնկիթի արտահանման 30-40 տոկոսը, սակայն մասնագետների կարծիքով այդ միջոցառումն անբավարար է եւ հազիվ թե լուրջ արդյունքներ արձանագրի:

Է. Բ.

մշակույթ

Փորձենք դուրս գալ չարության դաշտից

Վիգեն Չալդրանյանի «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմի պրեմիերան

Շաբաթ օրը, հունիսի 23-ին, Երեւանի «Մոսկվա» կինոթատրոնում տեղի ունեցավ Վիգեն Չալդրանյանի «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմի պրեմիերան: Առաջին դիտումը Կինոյի տանը եղել էր մեկ շաբաթ առաջ՝ հունիսի 16-ին: Վերջին մեկ տարվա ընթացքում «Հայֆիլմ» կինոստուդիան արդեն երկրորդ ֆիլմի պրեմիերան է ներկայացնում (առաջինը Ալբերտ Մկրտչյանի «Ուրախ ավտոբուսն» էր): «Հայֆիլմի» տնօրեն Գեւորգ Գեւորգյանը, պատասխանելով լրագրողների հարցերին, ասաց. «Ավելին չարժե ասել, թերեւս միայն այն, որ այս կարճ ժամանակում մեր ստուդիան գեղարվեստական երկու լուրջ գործ է ներկայացնում: Իսկ որակի մասին թող դատեն արվեստաբանները, նրանք, ովքեր հասկանում են կինոն»: Նոր՝ «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմի սցենարի հեղինակն ու բեմադրիչը Վիգեն Չալդրանյանն է, սցենարի համահեղինակը՝ Գուրգեն Խանջյանը, բեմադրող օպերատորը՝ Արտո Մելքումյանը, կոմպոզիտորը՝ Գարի Քյոսայանը: Պրոդյուսերներն են Վիգեն Չալդրանյանը, Գեւորգ Գեւորգյանը, Լեւոն Ֆարմանյանը (ASHB Արդշինբանկ), Ժերար Վոժուան եւ Սերժ Ավեդիքյանը (Ֆրանսիա): Ֆիլմում նկարահանվել են Միքայել Պողոսյանը, Ժան-Պիեռ Նշանյանը, Կարեն Ջանիբեկյանը, Նինո Կասրաձեն, Վլադիմիր Մսրյանը, Բարբարա Բրիլսկան, Հովհաննես Բաբախանյանը, Նարինե Ալեքսանյանը եւ ուրիշներ:

...Զարթնում ենք, ուտում ենք, խմում ենք, սոված ենք մնում, սիրում ենք իրար, ատում ենք, բամբասում ենք, քնում ենք, զարթնում ենք... Կուտակվում ենք, գողանում ենք, ընկնում, հարբում, ոտքի տակ թողնում Տիրոջ պատվիրանները... Բայց հանկարծ գալիս է մի պահ, երբ ինքդ քեզ պատասխան ես տալիս. ի՞նչ եմ թողնում այս աշխարհին: Չես մտածում, թե ինչ ես տանում, թողածիդ մասին ես խորհում:

Ահա այսպես, այսպիսի մտածումի առաջ է կանգնում Ամերիկայից Հայաստան եկած Քրեյզը, որն, ի վերջո, ամերիկացի է միայն իր բնակության վայրով: Նա ինքը Կոնդի Գժոն է, որը տարիներ առաջ փախել է Խորհրդային Միությունից եւ այժմ վերադարձել է իր երկիրը՝ Հայաստան: Եկել է մի քանի օրով: Սակայն մնում է ընդմիշտ, որովհետեւ կանգնում է դաժան հարցադրման առաջ. «Ես ի՞նչ եմ թողնելու»: Ինքը գիտի՝ իրեն հաշված ժամանակ է մնացել, անբուժելի հիվանդությամբ է տառապում: Ու ահա, երբ Ամերիկա վերադառնալու տոմսն արդեն գրպանում է, պարապությունից մասնակցում է սեփականաշնորհման մի ակտի, մի աճուրդի, որտեղ գործարանների հետ վաճառվում-սեփականաշնորհվում է նաեւ հոգեբուժարանը: Ու Քրեյզը գնում է այդ հոգեբուժարանը: Տարիներ առաջ ինքը եղել է այստեղ: Հուշեր ունի, թեեւ դառը՝ բայց հուշեր են, իր կյանքն է: Ու մնում է, մնում է այստեղ՝ Հայաստանում, մնում է հոգեբուժարանում: Ու ամեն ինչ ծավալվում է այս հոգեբուժարանում:

«Աշխարհը լի է կործանումներով, աշխարհը լի է մոլուցքով վայրի...»: Ռազմիկ Դավոյանի տողերը հիշեցի, երբ նայում էի այս ֆիլմը: Բայց վայրի մոլուցքն ու կործանումները դրսում են, հոգեբուժարանի պատերից դուրս: Այստեղ «բառերն ու հնչյունները գալիս են ու անցնում, իսկ լռությունը մնում է:

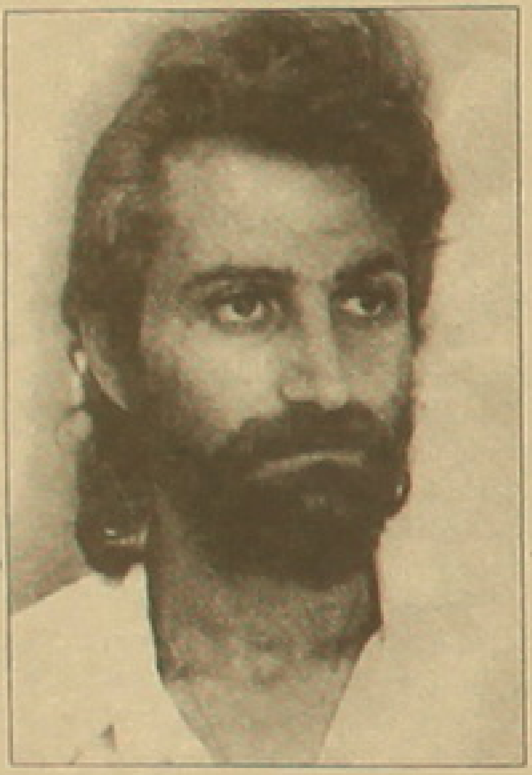

«Կարողացե՞ք լսել ձայնը լռության», ասում է երաժիշտը (Վլադիմիր Մսրյան): Կարողանանք լսել, որպեսզի լուցկիներով ավերված քաղաքներ չսարքենք, որպեսզի Հովհաննես Բաբախանյանի հերոսը չասի. «Քաղաքը պիտի շինվի՞, թե՞ չէ: Քաղաքը պիտի շինվի: Բայց լուցկիներով քաղաք չի շինվում: Գոնե երկու քար տվեք, գոնե երկու քար, եւ ես քաղաքը կշինեմ»:

Գի՞ժ ենք, խելագա՞ր, հոգեկան հիվա՞նդ: Ո՞վ: Մեզանից ո՞վ: Փող մուրացող փոքրիկ տղա՞ն, որ մեկ-երկու դրամ ստանալու համար ինքը երգում, ինքը պարում է, ավելին՝ Պարույր Սեւակ է արտասանում: Կոնդի Գժո՞ն էր գիժ, որի մասին խոսելիս հարեւանները միշտ միայն չար խոսքեր ունեն («Իր մեջ լավ բան չկա՞ր», հարցնում է Քրեյզ անունով Հայաստան վերադարձած նույն ինքը՝ Գժոն: «Խելք ուներ», հենց այնպես, որպես ողորմություն նետում են այժմ արդեն նախկին հարեւանները): Խելագա՞ր, հոգեկան հիվա՞նդ է նկարիչը (Կարեն Ջանիբեկյան), որն իր ամենալավ նկարը ստեղծելու համար կին է ուզում, «մեծ կրծքերով կին»: Ու հետո սիրում է իր բնորդուհուն, այդ բնորդուհին իրեն զավակ պիտի պարգեւի:

...Խոսում ենք, գրում ենք չարությամբ, գրում չարության մասին: Տասնամյակներ, հարյուր, երկու հարյուր, հազար տարի հետո մեր մասին կմտածեն, որ ապրել ենք չարության դաշտում, ուրիշ բան չենք տվել ու ստացել՝ չարությունից բացի: Բայց այդպե՞ս է: Ոչ: Վիգեն Չալդրանյանը գալիս է դա հերքելու: Եկել է, հերքել է, հերքում է: Իր նախորդ ֆիլմերով նաեւ («Ապրիլ...», «Ձայն բարբառոյ...», «Kyrie eleison (Տէ՛ր, ողորմեա)», «Կռունկ, ուսի՞ կուգաս»): Այս ֆիլմով՝ հաստատեց:

Ֆիլմի պրեմիերայից առաջ, «Մոսկվա» կինոթատրոնում Սոս Սարգսյանն ի մասնավորի նաեւ ասաց. «Ուզում եմ հավելել Վիգեն Չալդրանյանի ֆիլմի բարությունը, բարություն տարածելու տենչը»: Բարության խորհրդանիշներ են Չալդրանյանի հազվագյուտ բացառությամբ բոլոր հերոսները (պիտի լինեին, չէ՞, մեկ-երկու չարերը, որ բարությունը կշռվեր-չափվեր): Միքայել Պողոսյանի Քրեյզ-Գժոն եւ Նինո Կասրաձեի Կինը ծանրությունն իրենց ուսերին են առել եւ Վիգեն Չալդրանյանի մաքսիմն են բացատրում: Կարողանում են, համոզում են: Առանց ավելորդ ճիգերի եւ սեթեւեթանքների (նկատենք, որ ծայրահեղ իրավիճակներում գտնվող կերպարները, եւ նույն այդ ծայրահեղ իրավիճակները չափի զգացումը պահել են: Սա հաղթանակ է, եթե հաշվի առնենք հայ «կինոյի» այսօրվա երկու շուկան՝ Երեւանյանը եւ Լոսանջելեսյանը): Դրամատիկ խառնվածքի տեր Միքայել Պողոսյանը եւ հայ կինոյի համար հայտնություն Նինո Կասրաձեն իրենց կերպարների խենթությունը խելապակասության չեն հասցնում: Ճշմարիտ է, մարդկային, քրիստոնեական մաքսիմներ են մեզ թելադրում՝ առանց պարտադրանքի: Ինքներս մեզ պիտի կարողանանք փրկել: Փրկվենք ոչ թե հակադրվելով այս աշխարհին ու այս ժամանակին, այլ այս աշխարհի ու այս ժամանակի մեջ մեր տեղը գտնելով:

– Վաղուց ի վեր մոռացել ենք մշակույթի իսկական առաքելությունը, մեր զրույցի ժամանակ ասաց «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմի հեղինակ Վիգեն Չալդրանյանը, որովհետեւ մեզ մոտ վերջին 10 տարում ստեղծվեց մի արվեստ, մի մշակույթ, որը գոհացնում է միայն ներքին շուկային: Գտնվեց նաեւ Լոս Անջելեսի հայության շուկան: Ու ահա, սրանով, այս երկու շուկայի թելադրանքով ֆիլմեր արվեցին ու արվում են: Բայց իսկական մշակույթը շատ ավելի մեծ նպատակներ ունի: 70 տարի մենք անվերջ մեզ գովում էինք: Վերջին 10 տարում մենք մեզ միայն ծաղրում ենք: Այսպես շարունակել այլեւս չի կարելի: Ամեն ինչի չափն ենք կորցրել...

...Այս ֆիլմի մասին, անշուշտ, դեռ էլի կխոսվի: Հուսանք, որ իրենց խոսքը կասեն մասնագետ կինոգետները: Նշենք միայն, որ երկու տարուց ավելի տեւած այս ֆիլմը գումարով չի նկարվել, մարդկային տաղանդով ու նվիրումով է ստեղծվել: Այս է «Լռության սիմֆոնիայի» իրական արժեքը:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Ամերիկյան ֆիլմերի շաբաթ

Ամերիկայի անկախության օրվան նվիրված (հուլիսի 4), հանրահայտ աստղերի դերակատարմամբ ամերիկյան ֆիլմերի շաբաթ կանցկացվի «Մոսկվա» կինոթատրոնում, հուլիսի 1-7-ը, ամեն օր ժամը 19:00-ին (իսկ հուլիսի 4-ին ժ. 21:00-ին): Ֆիլմաշարը կցուցադրվի հետեւյալ օրակարգով. հուլիսի 1-ին «Յուրայինը» (ռեժ. Մայքլ Մանն, գլխ. դերակատարներ՝ Ալ Պաչինո, Ռասել Քրոու), հուլիսի 22-ին «Փախուստ Շոուշենկից» (ռեժ. Ֆրենկ Դարաբոնտ, գլխ. դերերում Թիմ Ռոբինս, Մորգան Ֆրիման), հուլիսի 3-ին «Քաղաքապետարան» (ռեժ. Հարոլդ Բեկեր, գլխ. դերում Ալ Պաչինո, Ջոն Քյուզակ), հուլիսի 4-ին «Հայրենասերը» (ռեժ. Ռոլանդ Էմերիխ, գլխ. դերում Մել Գիբսոն), հուլիսի 5-ին «Սպանելու ժամանակը» (ռեժ. Ջոել Շումախեր, գլխ. դերում Մաթյու Մըքքոնահի, Սանդրա Բուլոք), հուլիսի 6-ին «Մի քանի լավ տղաներ» (ռեժ. Ռոբ Ռայներ, գլխ. դերերում Թոմ Քրուզ, Ջեկ Նիկոլսոն), հուլիսի 7-ին «Էրին Բրոկովիչ» (ռեժ. Սթիվեն Սոդերբերգ, գլխ. դերում Ջուլիա Ռոբերտս, Ալբերտ Ֆիննի):

Կինոդիտման համար մուտքը հրավիրատոմսերով է, ցանկացողների համար սահմանափակ թվով անվճար տոմսեր կտրամադրվեն կինոթատրոնի տոմսարկղում՝ յուրաքանչյուր ֆիլմի ցուցադրումից առաջ:

Ֆիլմաշարի ցուցադրության կազմակերպիչն է Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատան մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի բաժինը:

Մ. Բ.

1700

Հոգեւորն արթնացնելու ճանապարհին

Ավանդական կդառնա՞ արդյոք հայ հոգեւոր երաժշտության միջազգային փառատոնը

Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման հոբելյանին նվիրված հերթական միջոցառումը՝ հոգեւոր երաժշտության միջազգային փառատոնը, որի կազմակերպիչը 1700-ամյակի պետական հանձնաժողովն է, հունիսի 24-ին իր բացումն ազդարարելով «Արամ Խաչատրյան» մեծ համերգասրահում, մինչեւ հուլիսի 3-ը կընթանա նաեւ Երեւանի այլ բեմահարթակներում, Արցախում: Այս տարի փառատոնի շրջանակներում կընդգրկվեն նաեւ Կոմիտասյան օրերը, տեղի կունենա միջնադարյան հոգեւոր երաժշտությանը նվիրված միջազգային գիտաժողով: Ինչպես տեղեկացանք հայ հոգեւոր երաժշտության պետական կենտրոնի տնօրեն, դիրիժոր Զավեն Վարդանյանից, որի ղեկավարած կառույցին կից նորաստեղծ երգչախումբը եւս մասնակցելու է փառատոնին, համերգային այս օրերի ընթացքում Հայաստանում են հյուրընկալվելու եւ ելույթ ունենալու հանրահայտ մի քանի համույթներ՝ Մոսկվայի պատրիարքարանի երգչախումբը, Հունաստանի «Սաղմոսերգության վարպետների» երգչախումբը, Վրաստանից ու Բուլղարիայից ժամանած երգչախմբերը: Մեր երգչախումբը փառատոնում հանդես է գալու Կոմիտասի ու Եկմալյանի պատարագներից կատարումներով, ինչպես նաեւ Կոմիտասի հոգեւոր երգերը: Երգչախմբից զատ ելույթներով հանդես կգան նաեւ մեներգիչներ Աննա Մայիլյանը, Սուրեն Զուրաբյանը, Սոֆյա Խաչատրյանը:

Հույս հայտնելով, որ հոգեւոր երաժշտության փառատոնը կդառնա ամենամյա, Զավեն Վարդանյանը հիմնավորեց նմանօրինակ միջոցառումների կարեւորությունը. «Հայաստանն իր աշխարհագրական դիրքի ու պատմական ճակատագրի պատճառով դարեր ի վեր եղել է տարբեր ազգերի ու կրոնների մշակութային արժեքների խաչմերուկ: Մշտական փոխազդեցության այդ մթնոլորտում այլոց մշակույթից շատ տարրեր ենք յուրացրել, մեծ չափով էլ յուրացրել են մեզանից: Պատմությունն, այսպիսով, մեզ սովորեցրել է տեսնել ու գնահատել ոչ միայն սեփական արժեքները, այլեւ ուրիշինը: Եվ այս հասկացությունը՝ հետաքրքրությունն այլոց արժեքների հանդեպ, մինչ այսօր պահպանել ենք եւ պիտի պահպանենք՝ չկորցնելով, բնականաբար, սեփական էությունը: Այսօրինակ փառատոներ մտահղանալն ու իրականացնելն ինքնին վկայությունն է վերը ասված խոսքերի: Մենք հոգեւոր հարուստ ավանդույթներ ունեցող ազգ ենք եւ, չնայած այժմյան դժվարություններին, շարունակում ենք այդպիսին մնալ, քանզի եթե խորությամբ վերլուծենք մեր էությունն ու արժեքները, այսօր էլ կհամոզվենք, որ բարձրագույն արժեքն, այդուհանդերձ, մեզ համար հանդիսանում է հոգեւորը: Որպես արվեստագետ, հավաստում եմ, որ այդպես է: Մեր հոգեւոր ժառանգությանն անդրադառնալով, այսօր մեր հերթական վերածնունդն ենք նախապատրաստում: Առանձնապես ուրախ եմ ու ոգեւորված, որ այսօրինակ միջոցառումն առաջին անգամ անցկացվում է պետական հովանավորությամբ ու պետական մարմնի կազմակերպմամբ. այս կապակցությամբ կցանկանայի առանձնապես կարեւորել 100-ամյակի պետական հանձնաժողովի փոխնախագահ Խոսրով Հարությունյանի ջանքերը»:

Բացի փառատոնին մասնակցելուց, ինչո՞վ են զբաղված հոգեւոր երաժշտության պետական կենտրոնում: Զ. Վարդանյանի պատասխանից տեղեկացանք, որ ծրագրվում է ակադեմիական հրատարակությամբ լույս ընծայել հայ հոգեւոր երաժշտության ամբողջական պատմությունը՝ սկզբից մինչեւ մեր օրերը (այդպիսին առայժմ չկար): Աշխատանքային խմբում ընդգրկված են արվեստագիտության դոկտոր Աննա Արեւշատյանը, արվեստագիտության թեկնածու Մհեր Նավոյանը, Աստղիկ Մուշեղյանը եւ ուրիշներ: Ծրագրվում է հրատարակել նաեւ մի մատենաշար, ուր հանրամատչելի լեզվով կներկայացվեն բոլոր հայ շարականագիրները:

Ա. ԴՈՎԼԱԹՅԱՆ

Հասմիկ Պապյանը բեմ վերադարձավ

Հունիսի 22-ին բացվեց Օրանժի փառատոնը՝ Վերդիին նվիրված բացառիկ համերգով: 10 հազար հանդիսատես մեծագույն բավականությունն է ապրել հարավֆրանսիական քաղաքի բացօթյա համերգին ունկնդրելով Վերդիի «Ռեքվիեմը»՝ Ֆրանսիայի Ազգային ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի եւ ռադիոյի երգչախմբի կատարմամբ, որ ղեկավարել է աշխարհում այսօր մեծ ճանաչում ունեցող մաեստրո Չունգը: Ըստ մամուլի, համերգը հիշարժան է եղել նաեւ այնպիսի անուններով, ինչպիսիք են Ռոբերտո Սկանդիուցին (բաս), Բեատրիս Ուրիա-Մոնզոն (մեցցո-սոպրանո), Ռոբերտո Ալանիան (տենոր), Հասմիկ Պապյանը (սոպրանո): Մեզ համար զարմանալի, բայց առավել հաճելի է այն հանգամանքը, որ ընդամենը 3 շաբաթ առաջ մայր դարձած մեր հայրենակցուհին արդեն բեմ է վերադարձել՝ անակնկալ մատուցելով Փարիզում մարտի 29-ին Վերդիի իր «Ռեքվիեմն» ունկնդրած այն բազմաթիվ երկրպագուներին, որոնք թեպետ կասկածանքով, այդուհանդերձ տոմս էին պատվիրել նրան 2-րդ անգամ Օրանժում ունկնդրելու եւ... չէին «խաբվել»:

Ան. Հ.
Գերմանիա

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

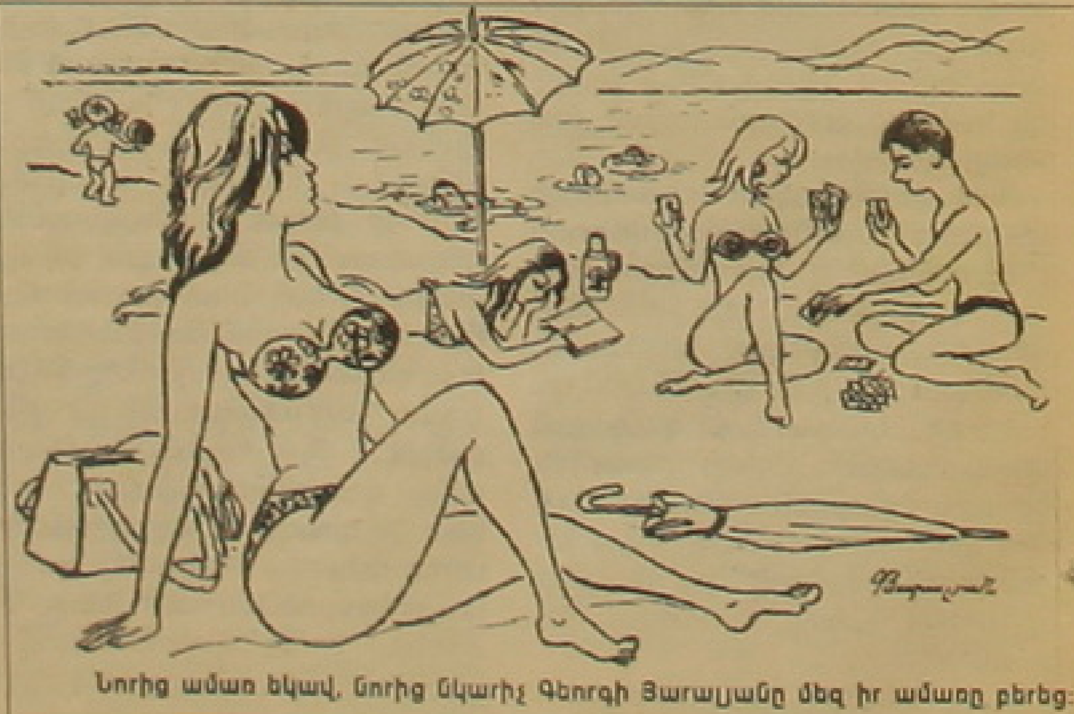

Նորից ամառ եկավ, նորից նկարիչ Գեորգի Յարալյանը մեզ իր ամառը բերեց:

ԹԵՆԻՍ

Վրաստանի, Հայաստանի ու Լիբանանի բազմակի չեմպիոնուհի Աննա Գաստարյանը լավատես է

Իր մարզական կարիերայի ընթացքում Աննա Գաստարյանը զգալի հաջողությունն է հասել: Նա բազմիցս չեմպիոնուհի եւ մրցանակակիր է դարձել Վրաստանի եւ Հայաստանի առաջնություններում, Խորհրդային Միության պատանեկան եւ երիտասարդական առաջնություններում, Համահայկական խաղերում:

Աննա Գաստարյանը 1995 թ.-ից Բեյրութում էր գտնվում եւ հինգ տարի շարունակ փաստորեն անպարտելի էր Լիբանանի կանանց առաջնություններում: Այս օրերին նա Երեւանում է: Հանդիպելով Աննա Գաստարյանին, հարցրեցինք թե ինչպե՞ս է տեսնում համաշխարհային լայն ժողովրդականություն վայելող այս մարզախաղի իրավիճակը Հայաստանում եւ լիբանանահայ գաղթօջախում:

«Ինձ թվում է, որ մի շարք փոփոխություններից հետո Հայաստանի թենիսի ֆեդերացիայի ղեկավարությունում (նոր նախագահ է ընտրվել Հարությունյանը) մարզաձեւը զգալի առաջընթաց է ապրում: Ճիշտ է՝ առայժմ ֆեդերացիան բարձրորակ խաղադաշտեր չունի եւ ֆինանսական բազմաթիվ հարցեր կան, բայց եւ այնպես՝ հույսերը մեծ են, որ թենիսը մեր հայրենիքում վերականգնվի: Այն ճիշտ ճանապարհի վրա է գտնվում, ասում է թենիսիստուհին: Իսկ լիբանանահայ ակումբները հետաքրքրություն չեն ցուցաբերում մեր մարզաձեւի հանդեպ: Ես խաղում եւ մարզվում եմ արաբական ակումբներում, որոնք անհրաժեշտ բոլոր պայմանները տրամադրում են՝ հակառակ, որ կանանց թենիսի խաղամակարդակը մեծապես զիջում է տղամարդկանց թենիսի մակարդակին: Ճիշտ է, Escape ակումբում որպես խաղացող-մարզիչ հրավիրված եմ եւ հեղինակություն եմ վայելում, սակայն երազս է ի վերջո վերադառնալ մայր հայրենիք եւ այստեղ պրոֆեսիոնալ ակումբ բացել»:

Իսկ թե ինչպիսի մաղթանքներ է հղում հայրենիքի եւ սփյուռքի թենիսի երկրպագուներին, որոնց մեջ քիչ չեն եղել նաեւ տաղանդաշատ թենիսիստ-թենիսիստուհիները, Աննա Գաստարյանը ժպտալով պատասխանում է. «Ուրախալի կլիներ, որ շատ մարդիկ սպորտով զբաղվեին եւ նրանցից շատերն էլ ոչ միայն սիրողական, այլ պրոֆեսիոնալ թենիս խաղային: Այս մարզաձեւը մեծ եկամուտ է բերում աշխարհի շատ ու շատ երկրների մարզական շարժմանը, եւ այն ամեն հիմք ունի նաեւ զարգանալու Հայաստանում»:

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ

Աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններում, օլիմպիական խաղերում առավել բարձր ցուցանիշների հասած մարզիկների, մարզիչների եւ մարզական կազմակերպությունների խրախուսումը

Միջազգային խոշոր մարզական միջոցառումներին Հայաստանի Հանրապետության ազգային հավաքական թիմերի հաջող մասնակցությունն ապահովելու, առավել բարձր ցուցանիշների հասած մարզիկներին, մարզիչներին եւ մարզական կազմակերպություններին խրախուսելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է սահմանել օլիմպիական խաղերում, աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններում եւ գավաթի խաղարկություններում 1-3-րդ տեղեր գրաված մարզիկների, ազգային հավաքական թիմերի ավագ մարզիչների, մեդալակիր մարզիկների անձնական մարզիչների եւ մարզիկին պատրաստող մարզադպրոցի դրամական պարգեւատրման չափերը: Սահմանված պարգեւատրումները կատարվում են Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեով Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության «Սպորտային միջոցառումներ» ծրագրով նախատեսված միջոցների հաշվին:

Որոշումն ուժի մեջ է մտել 2001 թվականի հունվարի 1-ից:

Աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններում, օլիմպիական խաղերում առավել բարձր ցուցանիշների հասած մարզիկներին, մարզիչներին եւ մարզական աշխատողներին եւ մանկապատանեկան մարզադպրոցներին հատկացվող դրամական պարգեւների չափերը.

Օլիմպիական մարզաձեւեր

Մարզիկներ	Ազգ. հավաքական թիմերի ավագ մարզիչներ եւ անձնական մարզիչներ	Մարզադպրոցներ
Օլիմպիական խաղեր		
1-ին տեղ- 40.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	20.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	4000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 30.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	15.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	3000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 20.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	10.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	2000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի առաջնություն		
1-ին տեղ- 10.000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	5000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 7000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	3500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	700 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 4000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	2000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	400 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Եվրոպայի առաջնություն		
1-ին տեղ- 6000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	3000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	600 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 3000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	1500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 2000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի կամ Եվրոպայի գավաթի խաղարկություն		
1-ին տեղ- 2000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	250 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի երիտասարդների առաջնություն կամ համաշխարհային ունիվերսիադա		
1-ին տեղ- 2000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	250 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Եվրոպայի երիտասարդների առաջնություն		
1-ին տեղ- 1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 600 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի պատանիների առաջնություն կամ Եվրոպայի պատանիների օլիմպիական օրեր		
1-ին տեղ- 500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	250 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Եվրոպայի պատանիների առաջնություն		
1-ին տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ

Ոչ օլիմպիական մարզաձեւեր

Մարզիկներ	Ազգ. հավաքական թիմերի ավագ մարզիչներ եւ անձնական մարզիչներ	Մարզադպրոցներ
Աշխարհի առաջնություն		
1-ին տեղ- 1000 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 500 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	250 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Եվրոպայի առաջնություն		
1-ին տեղ- 600 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի գավաթի խաղարկություն կամ աշխարհի երիտասարդների առաջնություն		
1-ին տեղ- 300 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Եվրոպայի գավաթի խաղարկություն կամ Եվրոպայի երիտասարդների առաջնություն		
1-ին տեղ- 200 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
Աշխարհի եւ Եվրոպայի պատանիների առաջնություն		
1-ին տեղ- 150 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
2-րդ տեղ- 100 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	80 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ
3-րդ տեղ- 70 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ	50 ԱՄՆ դոլ. համ. դրամ

ԼՈՒՐԵՐ

Լիիրավ անդամի կարգավիճակ

Ինչպես «Դե ֆակտո» գործակալությանը հայտնել է կարատեի ֆուդոկան մարտաձեւի միջազգային ֆեդերացիայի գործադիր տնօրեն, բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Իլյա Յորգան, ֆեդերացիայի համագումարի որոշմամբ ԼՂՀ կարատեի ֆեդերացիան ստացել է վերոհիշյալ հեղինակավոր կազմակերպության լիիրավ անդամի կարգավիճակ, եւ ղարաբաղյան պատվիրակությունը պաշտոնապես հրավիրվելու է այս տարի Պրահայում կայանալիք Եվրոպայի առաջնությանը:

75-ամյա վազորդի արծաթե մեդալը

Բելգիայի Բրյուգե քաղաքում անցկացված «Գրան պրի» շարքի մրցումներում խոշոր հաջողության հասավ երեւանցի վետերան վազորդ Սերգեյ Սարուխանյանը:

10 եւ 25 կմ վազքատարածություններում հանդես եկան տարբեր տարիքային խմբերի ընդհանուր առմամբ 240 մարզիկներ: Նրանցից 100-ը 40-ից բարձր տարիքի էին: Միջազգային վազքարշավների մեծ փորձ ունեցող հայ մարզիկը հանդես եկավ 70-ից բարձր տարիք ունեցողների խմբում: 10 կմ վազքատարածությունում ցույց տալով 52 րոպե ժամանակ՝ Սարուխանյանը գրավեց երկրորդ տեղը եւ արժանացավ արծաթե մեդալի: Ինչ խոսք, սա 75-ամյա վազորդի համար մեծ հաջողություն է: Այս տարիքային խմբում առաջին եւ երրորդ մրցանակակիրներ դարձան Անգլիայի ներկայացուցիչները՝ համապատասխանաբար Փերկինս Ջիֆը եւ Ջորդան Նորմանը:

Խմբային մրցաշարերն ավարտվեցին

Արգենտինայում անցկացվող ֆուտբոլի աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում արդեն ավարտվել են խմբային խաղերը: Որոշվել են այն 16 հավաքականները, որոնք շարունակում են պայքարը չեմպիոնի կոչման եւ մրցանակային տեղերի համար: Դրանք են Արգենտինայի, Բրազիլիայի, Պարագվայի, Էկվադորի, Կոստա Ռիկայի, ԱՄՆ-ի, Հոլանդիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Չեխիայի, Ուկրաինայի, Ավստրալիայի, Չինաստանի, Եգիպտոսի, Անգոլայի, Գանայի հավաքականները:

Շումախերի հինգերորդ հաղթանակը

«Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմեքենաներով մրցավազքերի աշխարհի առաջնության հերթական փուլում՝ Եվրոպայի մեծ մրցանակի խաղարկությունում, որն անցկացվեց Գերմանիայում, նոր հաղթանակ տարավ աշխարհի եռակի չեմպիոն Միխայել Շումախերը («Ֆերրարի»): Գերմանացի մրցարշավորդն առաջինը հատեց վերջնագիծը, եւ սա արդեն նրա հինգերորդ նմանօրինակ հաջողությունն է այս մրցաշրջանում:

Երկրորդ տեղը գրավեց կոլումբիացի Խուան Կառլոս Մոնտոյան («Ուիլյամս»), իսկ երրորդը ճանաչվեց շոտլանդացի Դեւիդ Կուլթհարդը («Մաքլարեն»):

Ամբողջ մրցատարածությունում հաղթանակի իրական հնարավորություններ էր պահպանում կրտսեր Շումախերը՝ Ռալֆը, որը ներկայացնում է «Ուիլյամս» թիմը: Բայց նա սխալվեց, խախտում թույլ տվեց, ինչի համար 10 վայրկյան տուգանք ստացավ: Այդ էր պատճառը, որ նախորդ փուլի հաղթողը, որն այս անգամ էլ կարող էր կանգնել պատվո պատվանդանին, հայտնվեց չորրորդ տեղում:

Աշխարհի առաջնության ինը փուլից հետո ընդհանուր հաշվարկում մեծ առավելությամբ առջեւում է Միխայել Շումախերը: Նրանից 24 միավորով է ետ մնում երկրորդ տեղում ընթացող Դեւիդ Կուլթհարդը:

Բաժինը վարում է ՍԱՀԱԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԱՆԿԱՐԱ

Թուրքական մամուլը կհեղեղվի «հայամետ» հոդվածներով

Սկիզբը` էջ 1

Այս տարի դրությամբ ԼՂՀ զինված ուժերը ոչ թե գրավել են Ադրբեջանի տարածքի 20 տոկոսը կամ 25 տոկոսը, ինչպես իր ելույթում հիշատակեց «Դիվանագիտական թղթակիցների ասոցիացիայի» նախագահ Յուսուֆ Քանլըն, այլ զբաղեցնում են 7 տոկոսը»: Դեսպան Ալիեւն ավելի կտրուկ եղավ. «Չկա Ղարաբաղի Հանրապետություն, դա օկուպացիոն ռեժիմ է: Բոլորը գիտեն եւ ասում են` 20 տոկոս: Հայ լրագրողը փորձում է բոլորին ապակողմնորոշել»: Դահլիճում տիրում էր նյարդային եւ լարված մթնոլորտ: «Միլլիեթի» թղթակից Բարչին Յինանչն ասաց, որ այս դահլիճում չենք հավաքվել, որպեսզի քննարկենք, թե ով ինչքան տարածք է գրավել: Կրքերը հանդարտվեցին փոքր ընդմիջումից հետո, երբ դեսպան Ալիեւը հեռացավ:

Բաքուն ակնհայտորեն անհանգստացած է հայ-թուրքական հարաբերությունների հնարավոր հաստատմամբ: Ակնառու է այսպես կոչված «ավագ եղբոր» գործոնը: Ճիշտ այնպես, ինչպես հայերս ենք անհանգստանում ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունների բարելավմամբ, չգիտես ինչու` Վլ. Պուտինի այցը Ադրբեջան միշտ է մնում համարենք դավաճանություն հայ ժողովրդի հանդեպ (ի դեպ, Բաքվում եղած օրերին զրուցել եմ տասնյակ ադրբեջանցի լրագրողների հետ, որոնք միանշանակ Պուտինի այցը Բաքու պատմական չեն համարում, ավելին` պնդում էին, թե մի շարք սկզբունքային հարցերում Պուտինը եւ Ալիեւը ոչնչի չեն հասել - Թ. Հ.), այնպես էլ Ադրբեջանն է նյարդայնանում Անկարա-Երեւան երկխոսության ծավալմամբ: Զուգահեռաբար, Բաքվում ավելի են ընդգծվում ռազմական գործողություններ սկսելու կոչերը: Այսպես, Ադրբեջանում ամենահայտնի ANS հեռուստաընկերության մեկնաբան Հայալ Տագիեւն առանց քաշվելու ասաց. «Այն հեռուստաընկերությունը, որտեղ ես եմ աշխատում, կողմ է ԼՂ հարցը ռազմական ճանապարհով լուծելուն»: Ադրբեջանում շատերից կարելի է լսել հետեւյալ մեկնաբանությունը. ավելի լավ է պատերազմում արժանապատիվ պարտություն կրենք, քան ընդունենք խայտառակ խաղաղությունը:

Բաքուն կանգնած է երկընտրանքի առաջ. շարունակել կամ փորձել մերձեցնել հարաբերությունները Մոսկվայի հետ, նշանակում է հակադրվել ցեղակից Թուրքիային, Արեւմուտքին` ի դեմս ԱՄՆ-ի, արեւմտյան նավթային ընկերություններին, որոնց մի մասը դեռեւս չի հեռացել Ադրբեջանից: Միեւնույն ժամանակ, դեպի Մոսկվա թեքվելով, Բաքուն ունի Թուրքիայի եւ Արեւմուտքի առջեւ արդարանալու բավարար պատճառներ, ամենագլխավորը` Թուրքիան եւ Արեւմուտքը ոչինչ չեն անում ԼՂՀ հակամարտությունը եւ հարակից տարածքների, փախստականների խնդիրները լուծելու:

Ուշագրավ է Թուրքիայի դիրքորոշումը: Սեմինարին մասնակցող բոլոր թուրք լրագրողները, որոնք ակնհայտորեն պատրաստված էին եւ արտահայտում էին Անկարայի տեսակետները, թուրք քաղաքական եւ պետական գործիչները պարզորոշ ակնարկում էին, թե Թուրքիան անցնող տարիներին Հայաստանի հանդեպ սխալ քաղաքականություն է վարել, որ պետք չէր այդչափ տարվել Բաքվի ցանկություններով, հանուն Ադրբեջանի խուսափել Անկարա-Երեւան հարաբերություններ հաստատելու վճռական քայլերից: Ակնհայտ է նաեւ, որ Անկարայի վերջին շրջանի «հայամետ» կեցվածքը պայմանավորված է ոչ թե Հայաստանի հետ հարաբերություններ հաստատելու ցանկությամբ, այլ արտաքին ճնշումներով: Ինչպես նշում էին թուրք լրագրողները, Անկարան ունի այնպիսի արտաքին քաղաքական առաջնահերթություններ, ինչպիսիք են Եվրամիությանն անդամակցությունը, թուրք-հունական եւ ընդհանրապես հարեւանների հետ հարաբերությունները բարելավելու խնդիրները:

Թուրքիան ԱՄՆ-ի պարտադրանքով ստիպված է հայ-թուրքական երկխոսության պատրաստակամություն հայտնել, այդ պատրաստակամությունը ծառայեցնել իր արտաքին քաղաքական շահերին: Բայց բավական է արտաքին ճնշումները դադարեն, Անկարան կշարունակի Հայաստանի նկատմամբ իր թշնամական քաղաքականությունը:

Հ. Գ. Այս հրապարակմանը պատրաստելուն աջակցել են Երեւանի մամուլի ակումբը եւ Բաքվի «Ենի Նեսիլ» լրագրողների միությունը:

Ամերիկացի արաբները բոյկոտեցին Բուշին

Ամերիկացի մահմեդական եւ արաբ առաջնորդները, որոնք երկուշաբթի օրը հրավիրված էին Դետրոյթ` ունկնդրելու նախագահ Ջորջ Բուշի ելույթը, որոշեցին բոյկոտել հանդիպումը, երբ իմացան, որ հրավիրյալների մեջ է նաեւ Երուսաղեմի քաղաքագլուխ Էհուդ Օլմերտը: Ամերիկացի մահմեդականների խորհուրդը հայտարարությամբ «սադրիչ» բնութագրեց աջակողմյան Լիկուդ դաշինքի այդ անդամի ներկայությունը: «Օլմերտի ներկայությունը չի նպաստում ոչ մերձավորարեւելյան հաշտության գործընթացին, ոչ էլ ԱՄՆ-ի շահերին», Ֆրանսպրեսի թղթակցին ասաց խորհրդի տնօրեն Ալի Աբուզաակուկը:

«Մենք մեր վարչակազմին թախանձագին խնդրում ենք լինել անկողմնակալ եւ մերձավորարեւելյան խնդրում պահպանել չեզոքություն», ընդգծվում է խորհրդի հայտարարության մեջ: Իսկ նախագահ Ջորջ Բուշը Դետրոյթում ելույթ ունենալով` ամերիկացիների հորդորեց կրոնական կազմակերպություններին միջոցներ հատկացնել բնակչության սոցիալական կարիքների համար:

Երեքշաբթի օրը Վաշինգտոնում Բուշն իր պաշտոնավարության ընթացքում արդեն երկրորդ անգամ ընդունեց Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնին, մինչդեռ Պաղեստինյան Ինքնավարության նախագահ Յասեր Արաֆաթի հետ չի հանդիպել ոչ մի անգամ: Ի դեպ, Դետրոյթում է բնակվում ամերիկացի մահմեդականների եւ արաբների մեծ մասը: Միայն մահմեդականների թիվը ԱՄՆ-ում հասնում է 7 միլիոնի:

Պ. Ք.

Բաց հասարակության ինստիտուտի Օժանդակության հիմնադրամ Հայկական մասնաճյուղ (ԲՀԻՕՀՀՄ)

ԲՀԻՕՀՀՄ-ը եւ «Արեւելք-Արեւմուտք» ցանցային ծրագիրը հայտարարում են մրցույթ մասնակցելու «Հակակոռուպցիոն ռազմավարությունն անցումային տնտեսություն ունեցող պետություններում` ընդհանուր խնդիրներ, ընդհանուր լուծումներ» թեմայով կոնֆերանսին, որը տեղի կունենա Կիեւում, Ուկրաինա, 2001 թ. հուլիսի 18-ից 22-ը: Մրցույթին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է ներկայացնել ինքնակենսագրություն (CV), մասնակցության հիմնավորում` տվյալ բնագավառում աշխատանքի փորձի նկարագրությամբ: Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 2001 թ. հուլիսի 9-ը: Հավելյալ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ԲՀԻՕՀՀՄ հետեւյալ հասցեով`

Երեւան 375010, Պուշկինի 1, բն. 2, հեռ/ֆաքս 542-119 541-719, 543-901 www.osi.am E-mail: armine@osi.am

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան» ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով
  տրանզիտ թռիչներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ:

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը`

- Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում
- Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում
- Բժշկական ապահովագրություն

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (3741) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

Ջրաշխարհի

անմրցակցության ծառայության աշխատանքի է հրավիրում մինչեւ 30 տարեկան, առնվազն 1 տարվա փորձառությամբ եւ ոչ պակաս, քան 175 սմ հասակով բարեկազմ երիտասարդների:

Ցանկալի է բարձրագույն կրթության եւ անգլերենի իմացություն:

Ինքնակենսագրությունը (ռեզյումե) եւ լուսանկարը կարող եք ներկայացնել Սյասնիկյան 40 հասցեում:

Դիմել «Ջրաշխարհի» տեղեկատու բաժին ☎ 633439, 638998

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ
կատարում է 2001-2002 ուստարվա ընդունելություն

Հայաստանում ֆրանսիական համալսարանը միջպետական, տարածաշրջանային նշանակության բարձրագույն ուսումնական հաստատություն է, որը հիմնադրվել է 1995 թ. Հայաստանի եւ Ֆրանսիայի կառավարությունների միջեւ ստորագրված մշակութային եւ գիտատեխնիկական համագործակցության վերաբերյալ համաձայնագրով:

Համալսարանի կրթական համակարգը, ծրագրերը, քննությունների կազմակերպման ձեւերը ֆրանսիական են: Դրանք մշակվել են Ֆրանսիայի Լիոն 3 համալսարանի եւ Լիոնի առեւտրաարդյունաբերական պալատի հետ համատեղ:

Համալսարանի ղեկավար մարմինը վարչական խորհուրդն է, որի անդամներն են` Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանը, Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանը, Հայաստանի Հանրապետության կրթության եւ գիտության նախարարության ներկայացուցիչը: Նախագահն է ԱԺ պատգամավոր Ա. Բաղդասարյանը:

Համալսարանում գործում են 3 ֆակուլտետներ` իրավագիտություն, տնտեսագիտություն, կառավարում:

Համալսարանի շրջանավարտները ստանալու են հայկական պետական եւ ֆրանսիական պետական նմուշի համալսարանական դիպլոմներ: Ուսանողների 20 տոկոսը սովորում է անվճար հիմունքներով:

Ուսանողները միաժամանակ սովորում են 3 օտար լեզու` ֆրանսերեն, անգլերեն, գերմաներեն: Ուսումնառությունը համալսարանում տալիս է պարտադիր ժամկետային զինվորական ծառայությունից տարկետման իրավունք: Լավագույն ուսանողներն իրենց ուսումը կարող են շարունակել Լիոն 3 համալսարանում:

Ընդունելության քննությունների վերաբերյալ մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք դիմել`

Այգեստան 8 (Վարդան Մամիկոնյանի արձանի հարեւանությամբ), II հարկ, 205 սենյակ:

Հեռ. 57-84-53, 57-84-56, 57-16-04

"АЛО" Тур. Агенство — "ALO" Travel Agency

Франция	Испания	Англия	Кипр	Китай
Голландия	Канарские	Польша	Мальта	Япония
Германия	острова	Болгария	Египет	Сирия
Австрия	Италия	Чехия	Израиль	Иран
Греция	Финляндия	Мексика	Тайланд	ОАЭ

и другие страны

Отдых, обучение, деловые поездки, шоп-туры и многое другое на любой вкус и бюджет.

А так же дома отдыха и санатории Армении

Адрес: пр. Маштоца 42, N 3 (Напротив школы им. Шаумяна)
Тел. 58 57 57, 56 13 84 Факс. 561384
E-mail: alo@arminco.com
www.alotravel.i.am

Vacancy announcement

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF
UMCOR

PROGRAM DIRECTOR NOAH'S ARK FOOD SECURITY PROGRAM

The Noah's Ark Program is one component under the UMCOR Social Transition Program (STP) funded by USAID and the objective of the program is to strengthen a family's ability to improve food security and generate income. UMCOR provides vulnerable families with pregnant livestock or vegetable seeds and the recipients are committed to "pass on the gift", i.e. donate the first female livestock offspring to other community members. The program is implemented in close collaboration with local NGOs or CBOs. The Program Director is responsible for the program's fiscal management, monitoring, reporting and staff leadership.

Requirements

1. Graduate degree preferably in agriculture or administration
2. At least five years experience in senior management
3. Computer and database management skills
4. Excellent communication and analytical skills
5. Fluency in English, Russian and Armenian

The letters of application with resume can be delivered to UMCOR office, 16 Karapet Ulnetsu, Yerevan or sent by e-mail to umcor@umcor.am <mailto:umcor@umcor.am>. Deadline for the applications is 12 July 2001.

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Panasonic EB-BS 450 ձեռքի բջջային հեռախոս: Հեռ. 529353, (09)429353

For Your Internal News of Armenia Log on to www.azg.am In English, Russian, Armenian and Turkish

@rminco Global Telecommunications ԻՆՏԵՐՆԵՏ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» ՍՐՃԱՐԱՆՈՒՄ: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Ազգ» տպագրուած Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Դաշիչ 69150. Տպաքանակը` 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան` 26. 05. 2001 Գինը` 100 դրամ